

בַּרְשָׁת

בְּהַעֲלוֹתְךָ

עִם אֹנֶק־לֹם וְרַשִׁי

פרשת בהעלותך

במדבר פרק-ח

אֲוִי־בָר יְהוָה אֵל מִשָּׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימָר:

בִּדְבַר אֵל אֶחָד וְאַחֶרֶת אֵלָיו

בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֵל מוֹל

פָּנֵי הַמִּנְוָה יֵאִירוּ שְׂבַעַת

הַנֵּרוֹת:

מִלֵּל עִם אֶהְרֹן וְתִימַר לָהּ בְּאֲדָלְקוֹתָךְ

יָת בּוֹצִינִיָּא לְקַבֵּל אִפִּי מִנֶּרְתָּא יְהוֹן

מִנְהֶרִין שְׂבַעָא בּוֹצִינִיָּא:

בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה

לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן

חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, כשלא

היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו,

אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה

משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את

הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה

כתיב בהדלקתן לשון עלייה, שצריך
להדליק עד שתהא השלהבת עולה
מאליה. ועוד דרשו רבותינו מכאן,
שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן
עומד ומיטיב: אל מול פני המנורה. אל
מול נר האמצעי, שאינו בקנים אלא בגוף
של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה
שעל ששת הקנים, שלשת המזרחיים
פונים למול האמצעי הפתילות שבהן, וכן
שלשה המערביים ראשי הפתילות למול
האמצעי, ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה

הוא צריך:

וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי

הַמִּנְחָה הַעֲלָה נִרְתְּיָה כַּאֲשֶׁר

צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

וַעֲבַד בֶּן אֶהֱרֹן לִקְבֹּל אִפִּי מִנְחָתָא

אֲדֹלֶק בּוֹצִינָהָ כַּמָּא דִּי פַקִּיד יִי יִת

מֹשֶׁה:

ויעש בן אהרן. להגיד שבחו של אהרן

שלא שנה:

ד וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקֹּשֶׁה

זָהָב עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה

מִקֹּשֶׁה הוּא כַּמֵּרְאָה אֲשֶׁר

הֵרְאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בֶּן

עֲשָׂה אֶת הַמִּנְחָה: (פ)

וַיִּדֶן עוֹבֵד מִנְחָתָא נְגִידָא דְהַב עַד

שִׁידָה עַד שׁוֹשְׁנָה נְגִידָא הִיא כְּחִזּוּא

דִּי אַחֲזִי יִי יֵת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יֵת

מִנְחָתָא:

**וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנּוֹרָה. שֶׁהָרָאָהּ הַקַּב"ה
בְּאַצְבַּע לְפִי שִׁנְתָּקְשָׁה בָּהּ, לִכְךָ נֹאמַר וְזֶה:
מַקְשָׁה. בְּטַדִּי"ץ בִּלְע"ז לְשׁוֹן דָּא לְדָא
נִקְשָׁן, עֲשֵׂת שֶׁל כָּכר זֶהָב הִיטָהּ, וּמִקִּישׁ
בְּקוֹרְנָם וְחֻתֶּךָ בְּכַשִּׁיל לְפֶשֶׁט אִיבְרִיָּה
כְּתֻקּוֹנָן, וְלֹא נַעֲשִׂית אִיבְרִים אִיבְרִים עַל
יְדֵי חֲבוּר: עַד יִרְכָּה עַד פִּרְחָהּ. יִרְכָּה הִיא
הַשִּׁידָה שֶׁעַל הָרַגְלִים, חֲלוּל כְּדֶרֶךְ מִנּוֹרוֹת
כִּסֵּף שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׂרִים: עַד יִרְכָּה עַד פִּרְחָהּ.
כְּלוּמָר גּוֹפָה שֶׁל מִנּוֹרָה כּוֹלָה וְכָל הַתְּלוּי
בָּהּ: עַד יִרְכָּה. שֶׁהוּא אֲבָר גְּדוּל: עַד**

**פרחה. שהוא מעשה דק שבה, הכל
מקשה, ודרך עד לשמש בלשון זה, כמו
מגדיש ועד קמה ועד כרם זית: כמראה
אשר הראה וגו'. כתבנית אשר הראהו
בהר, כמו שנאמר וראה ועשה בתבניתם
וגו': כן עשה את המנורה. מי שעשאה.
ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית
מאליה:**

**הַיִּדְבָּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִיָּמָר:**

וְקַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

קָרַב יָת לְוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּתְדַכִּי

יְתִהוֹן:

קַח אֶת הַלְוִיִּם. קַח־ם בַּדְּבָרִים, אֲשֶׁר־יִכֶּם

שֶׁתִּזְכּוּ לִהְיוֹת שֹׁמְשִׁים לְמִקְוֶה:

וְזָכָה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֶם הַזֶּה

עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהֶעֱבִירוּ

תַּעֲרֵר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְכַבֵּסוּ

בְּגֵדֵיהֶם וְהַטְהָרוֹ:

וּבְדִין תַּעֲבֹד לַהּוֹן לְדַכּוֹאִיהוֹן אֲדִי
עֲלִיהוֹן מִיָּא דַּחַטָּאֲתָא וְיַעֲבֹרוֹן מִסְפָּר
עַל כָּל בְּשָׂרָהוֹן וַיַּחֲרוֹן לְבוֹשֵׁיהוֹן
וַיִּדְכוּן:

הזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה,
מפני טמאי מתים שבהם: והעבירו תער.
מצאתי בדברי רבי משה הדרשן, לפי
שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודת
אלילים, והיא קרויה זבחי מתים,

והמצורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת

במצורעים:

ח וְלִקְחוּ פֶּרֶךְ בֶּן בָּקָר וּמִנְחָתוֹ

סֵלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן וּפֶרֶךְ שְׁנִי

בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחֹטֵאת:

וַיִּסְבוּן תֹּרֶם בַּר תֹּרִי וּמִנְחָתָהּ סֵלֶתָא

דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח וְתֹרֶם תִּנִּין בַּר תֹּרִי

תִּסַּב לְחֹטֵאתָא:

ולקחו פר בן בקר. והוא עולה, כמו

שכתוב ועשה את האחד עולה, והוא קרבן
צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה
תלמוד לומר שני, לומר לך מה עולה לא
נאכלת אף חטאת לא נאכלת, ובזו יש
סמך לדבריו בתורת כהנים, ואומר אני,
שהוראת שעה היתה, ששעיר היה להם
להביא לחטאת עבודת אלילים עם פר
העולה:

ט וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְחָלְתָּ אֶת כָּל

עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְתִקְרַב יָת לֹאֵאִי לְקֹדֶם מִשְׁכַּן זְמַנָּא

וְתִכְנוֹשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהִקְהִלְתָּ אֶת כָּל עַדְתָּ. לְפִי שְׁהִלּוּיִם

נְתוּנִים קֶרְבֵּן כִּפְרָה תַּחֲתִיהֶם, יְבוֹאוּ

וַיַּעֲמֵדוּ עַל קֶרְבָּנָם וַיִּסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם

עֲלֵיהֶם:

וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לְפָנַי

יְהוָה וַיִּסְמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת

יְדִיָּהֶם עַל הַלְוִיִּם:

וּתְקַרְבַּ יְת לֹאִי קָדָם יי וַיִּסְמְכוּ בְנֵי

יִשְׂרָאֵל יְת יְדִיהוֹן עַל לֹאִי:

יָא וְהִנִּיף אֶהֱרֹן אֶת הַלְוִיִּם

תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֹבְדֵי אֶת עֲבֹדַת

יְהוָה:

וַיִּרִים אֶהֱרֹן יְת לֹאִי אֶרְמָא קָדָם יי מִן

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיהוֹן לְמַפְלַח יְת פְּלִחָנָא

ד"י:
- ז:

והניף אהרן את הלויים. בדרך שאשם
מצורע טעון תנופה חי. שלש תנופות
נאמרו בפרשה זו, הראשונה לבני קהת,
לכך נאמר בם והיו לעבוד את עבודת ה',
לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם
הארון והשלחן וגו'. השנייה לבני גרשון,
לכך נאמר בם תנופה לה', שאף עליהם
היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים
הנראות בבית קדש הקדשים, והשלישית
לבני מררי:

יב וְהִלּוּיִם יִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם

עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת

הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה

לִיהוֹנָה לְכַפֵּר עַל הַלּוּיִם:

וְלֹאֵי יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהֶן עַל רִישׁ

תּוֹרִיא וְעִבִיד יָת חַד חֲטָאתָא וְיָת חַד

עֲלֹתָא קָדָם יי לְכַפֵּרָא עַל לֹאֵי:

יג וְהִעֲמִידָהּ אֶת הַלּוּיִם לִפְנֵי

אַהֲרֹן וּלְפָנָי בָּנָיו וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם

תְּנוּכָּה לַיהוָה:

וְתָקַם יְתָ לֹאִי קָדָם אֲהֲרֹן וְקָדָם בְּנוֹהִי

וְתָרִים יִתְהוֹן אֲרַמָּא קָדָם יִי:

יָד וְהַבְדִּילָתָ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:

וְתִפְרִישׁ יְתָ לֹאִי מִגֹּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיִּהְיוּ מִשְׁמֵשִׁין קִדְמֵי לֹאִי:

שְׁנִי ^{מז}

וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֶבֶד

אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְטַהֲרֹת אֹתָם

וְהִנֵּפֹת אֹתָם תְּנוּפָה:

וּבִתָּר כֵּן יַעֲלוּן לְוָאֵי לְמַפְלַח יְתַּ מִּשְׁכַּן

זִמְנָא וּתְדִכִּי יִתְהוֹן וּתְרִים יִתְהוֹן

אַרְמָא:

טז כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הֵמָּה לִי

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת

פְּטֹרֶת כָּל רָחֵם בְּכוֹר כָּל

מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

אֲרִי אֶפְרַשָׁא מִפְּרָשִׁין אֲנוּן לִי מִגּוֹ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלָדָא בּוֹכְרָא

כֹּלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבִּית יִתְהוֹן

קִדְמִי:

נִתְנִים נִתְנִים. נִתּוּנִים לְמִשָּׁא נִתּוּנִים

לְשִׁיר: פֶּטֶרֶת. פִּתְיַחַת:

יִזְכֹּר לִי כָל בְּכוֹר בְּבְנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם

הִכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

הַקֹּדֶשְׁתִּי אֹתָם לִי:

אֲרֵי דִילִי כָּל בּוֹכֵרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

בְּאַנְשָׁא וּבְבַעֲיָרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל

בּוֹכֵרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אֶקְדָּשִׁית

יִתְהוֹן קֳדָמִי:

כִּי לִי כָּל בְּכוֹר. שְׁלִי הִיוּ הַבְּכוֹרוֹת בְּקוֹ

הַדִּין, שֶׁהִגַּנְתִּי עֲלֵיהֶם בֵּין בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם

וּלְקַחְתִּי אוֹתָם לִי עַד שֶׁשָּׁטְעוּ בַּעֲגָל, וַעֲכַשְׁיוּ

וְאַקַּח אֶת הַלְוִיִּם:

יְהוָה וְאַתָּה אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל

בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְקִרְבִּית יָת לְוֹאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבִנֵי

יִשְׂרָאֵל:

יְהוָה וְאַתָּה אֶת הַלְוִיִּם נְתָנִים

לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר

עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה

בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נִגַּף בְּגִשְׁת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ:

וַיַּהֲבִית יָת לְוָאֵי מְסִירִין לְאַהֲרֹן

וּלְבָנוֹהֵי מִגֹּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יָת

פּוֹלְחֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא

וּלְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי

יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרָב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

לְקוֹדֶשׁ:

וַאֲתָנָה וְגו'. חֲמֵשָׁה פַעֲמִים נֹאמַר בְּנֵי

ישראל במקרא זה, להודיע חבתן שנכפלו
אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה
חומשי תורה, וכך ראיתי בב"ר: ולא יהיה
בבני ישראל נגף. שלא יצטרכו לגשת אל
הקדש, שאם יגשו יהיה נגף:

כִּי־עָשׂוּ מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלוֹיִם כָּכָל אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת מִנְּשָׁה לְלוֹיִם כִּן
עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְעָבַד מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־כְּנֹשְׁתָּא דְּבְנֵי

יִשְׂרָאֵל לְלוֹאֵי כָּל דֵּי פִקִּיד יִי יֵת

מֹשֶׁה לְלוֹאֵי כֵן עֲבָדוּ לְהוֹן בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל:

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל עֵדֶת זָנוּ. מֹשֶׁה

הַעֲמִידֵן, וְאַהֲרֹן הַנִּיפִם, וַיִּשְׂרָאֵל סִמְכוּ אֶת

יָדֵיהֶם:

כֹּא וַיִּתְּחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ

בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהֱרֹן אֶתָם

תְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר

עֲלֵיהֶם אֶהְרֹן לְטָהָרִם:

וְאִדְכִּיו לֹאִי וְחֹרּוֹ לְבוֹשֵׁיהֶן וְאֶרֶם

אֶהְרֹן יִתְּהֶן אֶרְמָא קָדָם יִי וְכִפָּר

עֲלֵיהֶן אֶהְרֹן לְדַכּוֹאֵיהֶן:

כַּבִּיבִיבִי כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לְעֵבֶד

אֶת עֲבָדָתָם בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד לְפָנַי

אֶהְרֹן וְלְפָנַי בָּנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה אֶת מֹשֶׁה עַל הַלְוִיִּם כֵּן

עָשׂוּ לָהֶם: (פ)

וּבִתֶּר כֵּן עָלוּ לֹאִי לְמַפְלַח יֵת

פּוֹלְחֵנָהוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא קִדְם אֶהְרֹן

וְקִדְם בְּנוֹהֵי כְמָא דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מִשָּׁה

עַל לֹאִי כֵן עֲבָדוּ לְהוֹן:

כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וְגו' כֵּן עֲשׂוּ. לְהַגִּיד שִׁבְחַ

הָעוֹשִׂין וְהַנַּעֲשֶׂה בָהֶם, שֶׁאֶחָד מֵהֶם לֹא

עָכַב:

כַּג וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה

לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימָר:

כִּד זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חֲמִשָּׁ

וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה יָבוֹא

לְצַבָּא צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל

מוֹעֵד:

דָּא דִּי לְלוֹאֵי מִבֶּר חֲמִשָּׁ וְעֶשְׂרִין שָׁנִין

וְלַעֲלָא יִיתִי לְחִילָא חִילָא בְּפוֹלְחֹן

מִשְׁכַּן זְמָנָא:

זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם. שְׁנַיִם פּוֹסְלִין בָּהֶם, וְאִין

המומין פוסל'ין בהם: מבן חמש ועשרים.

ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה, הא

ביצד, מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה,

ולומד חמש שנים ובן שלשים עובד,

מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה

במשנתו בחמש שנים ששוב אינו רואה:

כה ומבן חמשים שנה ישוב

מצבא העבדה ולא יעבד

עוד:

ומבר חמשים שנים יתוב מחיל פולחנא

וְלֹא יִפְלַח עוֹד:

**וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. עֲבֹדַת מִשָּׁא בִּכְתָף, אֲבָל
חֹזֵר הוּא לְנַעִילַת שַׁעֲרִים לְשִׁיר וּלְטַעוֹן
עֲגָלוֹת, וְזֶהוּ וְשֵׁרַת אֶת אַחִיו עִם אַחֲוָהּ
בְּתַרְגּוּמוֹ:**

**כּוּ וְשֵׁרַת אֶת אַחִיו בְּאַהֲלֵ
מוֹעֵד לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה
לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לְלוֹוִיִּם
בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)**

וַיִּשְׁמַשׁ עִם אֲחֻזָּה בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּה לְמִטָּה

מִטָּה וּפּוֹלְחָנָה לֹא יִפְלֹחַ כִּדִּין תַּעֲבִיד

לְלוֹאִי בַּמִּטְרָתָהוֹן:

לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֶרֶת. לַחֲנוּת סָבִיב לֹאֲהֹל,

וְלַהֲקִים וְלַהּזִיד בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת:

במדבר פרק-ט

שְׁלִיחֵי

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר

סִינִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן

לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל י' עִם מִשֶּׁה בְּמִדְבָּרָא דְּסִינִי

בְּשֶׁתָּא תְּנִיתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶעָא

דְּמִצְרַיִם בִּירְחָא קִדְמָאָה לְמִימָר:

בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן. פִּרְשָׁה שְׁבִרְאֵשׁ הַסֵּפֶר

לֹא נֹאמְרָה עַד אִייר, לְמַדַּת שְׁאִין סִדֵּר

מוֹקֵדִם וּמֵאוּחַר בַּתּוֹרָה, וְלִמָּה לֹא פִתַּח

בְּזוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל

אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא

הַקָּרִיבוּ אֶל־אֵלֹהִים פֶּסַח זֶה בְּלִבָּד:

ב וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת

הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:

וַיַּעֲבֹדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יְת פֶּסַח בְּזִמְנֵיהָ:

בְּמוֹעֵדוֹ. אִף בַּשַּׁבָּת, בְּמוֹעֵדוֹ, אִף

בְּטוֹמֶאהָ:

ג בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ

הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ

בְּמוֹעֵדוֹ כָּכָל חֻקֹּתָיו וְכָכָל

מִשְׁפָּטֶיךָ תַעֲשֶׂה אֵת:

בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין

שְׁמַיָא תַעֲבֹדוֹן יְתָה בְּזִמְנָה כָּכָל

גְּזֵרְתָהּ וּכְכָל דְּחֲזִי לָהּ תַעֲבֹדוֹן יְתָה:

כָּכָל חֻקֹּתֶיךָ. אֱלֹ מִצּוֹת שְׁבֻעֹת, שָׁה,

תַּמִּים, זָכָר, בֶּן שָׁנָה: וּכְכָל מִשְׁפָּטֶיךָ. אֱלֹ

מִצּוֹת שֶׁעַל גּוֹפּוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר, כְּגוֹן שְׁבַעַת

יָמִים לְמִצְהָ, וּלְבִיעוֹר חֲמִץ:

דְּוַיִּדְבָּר מִנְּשָׂה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:

וּמִלֵּיל מִשֶּׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְדַּ

פֶּסַח־א:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגו'. מֶה תִּלְמֹד לֹאמַר, וְהָלֹא

כָּבֹד נֹאמַר וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה', אֲלֹא

כַּשֶּׁשְׁמַע פִּרְשַׁת מוֹעֲדִים מִסִּינַי אָמַר לָהֶם,

וַחֲזֹר וְהִזְהִירָם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה:

ה וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּרֵאשִׁית

בֶּאֱרֹכָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין

הַעֲרַבִּים בְּמִדְבַּר סִינִי כָּכָל

אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כִּן

עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַעֲבָדוּ יְת פֶּסֶחָא בְּנִיסָן בְּאַרְבַּעַת

עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא בֵּין שְׁמֹנְשִׁיא

בְּמִדְבָּרָא דְּסִינִי כָּכָל דִּי פִקִּיד יֵי יְת

מֹשֶׁה כִּן עָבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ

טַמְאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ

לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא

וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי

אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:

וְהוּא גִבֹּרִיא דִּי הוּוּ מְסַאבִּין לְטַמֵּי

נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וְלֹא יְכִילוּ לְמַעַבְדַּ

פְּסַחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְקָרִיבוּ קָדָם מֹשֶׁה

וְקָדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא:

לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלִפְנֵי אַהֲרֹן. כַּשֵּׁשְׁנִיהֶם

יּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ בָּאוּ וּשְׂאֵלוֹם, וְלֹא

יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה
יודע, אהרן מניין לו:

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַחַמָּה אֵלֶיךָ
אֲנַחְנוּ טֹמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם
לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת
קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

וַאֲמָרוּ גְבֵרִיא הָאֲנֹן לָהּ אֲנַחְנָא
מִסַּאבִּין לְטָמִי נִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא לָמָּה

נִתְּמַנֶּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יְת קַרְבָּנָא

דִּי בְּזִמְנִיה בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לָמָּה נִגְרַע. אָמַר לָהֶם אֵין קִדְשִׁים קִרְבִּים

בְּטוּמָאָה, אָמְרוּ לוֹ יִזְרַק הַדָּם עָלֵינוּ

בְּכַהֲנִים טְהוֹרִים וַיֹּאכַל הַבָּשָׂר לְטִמְאִים,

אָמַר לָהֶם עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעָה, כְּתִלְמִיד

הַמִּזְבֵּחַ לְשִׁמוּעַ מִפִּי רַבּוֹ, אֲשֶׁרִי יִלּוֹד

אֵשׁה שֶׁכֶּךְ מִזְבֵּחַ, שְׁכַל זְמַן שֶׁהִיָּה רוֹצֶה

הִיָּה מְדַבֵּר עִם הַשְּׂכִינָה. וְרֹאוּיָה הִיתָה

פִּרְשָׁה זֹו לְהֹאמַר עַל יְדֵי מִשָּׁה כְּשֶׁאֵר כָּל

הַתּוֹרָה כּוֹלָה, אֲלֹא שִׁזְכוּ אֱלֹו שֶׁתֹּאמַר עַל

ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי:

ח וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִנְּשָׁה עֲמָדוֹ

וְאֶשְׁמָעָה מֶה יַצִּיחַ יְהוָה לָכֶם:

(פ)

וַאֲמַר לְהוֹן מִנְּשָׁה אֲוִרִיכוּ עַד דְּאֶשְׁמַע

מֶה דִּיתַפְקֹד מִן קָדָם יי עַל דִּילְכוּן:

ט וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יי עִם מִנְּשָׁה לְמִימַר:

י דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא

לְנֶפֶשׁ אֹו בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם

אֹו לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח

לִיהוָה:

מִלֵּל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר גִּבּוֹר גִּבּוֹר

אֲרִי יְהִי מִסָּאב לְטָמִי נֶפֶשׁ דָּאֲנֶשָׁא

אֹו בְּאַרְחָא רַחֲיִקָא לְכוּן אֹו לְדֹרִיכוּן

וְיַעֲבֹד פֶּסַח קָדָם יי:

אֹו בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה. נְקוּד עֲלִיו, לֹזְמֵר, לֹא

שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת
העזרה כל זמן שחיטה. פסח שני, מצה
וחמץ עמו בבית, ואין שם יום טוב, ואין
איסור חמץ אלא עמו באכילתו:

יֵא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר
יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשֻׂה אֹתוֹ
עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכֻלֵּהוּ:

בִּירְחָא תְּנִינָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא
בֵּין שְׁמִשָּׁא יַעֲבֹדוֹן יְתָה עַל פִּטִּיר
וּמִרְרִין יִכְלֵנָה:

יב לֹא יִשְׁאַיְרוּ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָ

וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כָּכָל

חֲקֵת הַפֶּסַח יַעֲשֶׂה אֹתוֹ:

לֹא יִשְׁאַרוֹן מִנֶּה עַד צִפְרָא וְגִרְמָא לֹא

יִתְּבֵרוֹן בֵּה כָּכָל גִּזְרֵת פֶּסַח יַעֲבִדוֹן

יְתֵה:

יג וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר

וְבִדְרֹךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת

הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא

מַעֲמִיָּה כִּי קָרַבְנִי יְהוָה לֹא

הִקְרִיב בְּמַעֲדוֹ חֲטָאוֹ יֵשָׁא

הָאִישׁ הַהוּא:

וְגִבֹּרָא דְהוּא דְכִי וּבִאֲרַח לֹא הוּא

וַיִּתְּמַנֶּע לְמַעַבְד פִּסְחָא וַיִּשְׁתַּצֵּי אֲנָשָׁא

הַהִיא מַעֲמָה אֲרִי קָרַבְנָא דִּי לֹא

קָרִיב בְּזִמְנָה חוּבָה יִקְבַּל גִּבֹּרָא הַהוּא:

יְד וְכִי יִגְוֹר אֶתְכֶם גֵּר וְעֹשֶׂה

כֶּסֶח לִיהוָה כְּחִקָּת חֶפְסֶח

וּבְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֶקֶה

אֶחָת יִהְיֶה לָכֶם וְלֹגֶר וְלֹאֲזֶרַח

הָאָרֶץ: (ס)

וְאִרִי יִתְגַּיר עִמָּכֶם גִּיּוֹרָא וְיַעֲבֹד פְּסָחָא

קָדָם יִי כְּגִזְרַת פְּסָחָא וּכְדַחֲזִי לָהּ כֵּן

יַעֲבֹד קִימָא חַד יִהְיֶה לָכֶם וְלִגִּיּוֹרָא

וְלִיצִיבָא דְאַרְעָא:

וְכִי יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֶׂה פֶסַח. יְכוֹל כָּל

הַמִּתְגִּיר יַעֲשֶׂה פֶסַח מִיד, תִּלְמּוּד לֹאֲמַר

חקה אחת וגו', אלא כך משמעו וכי יגור

אתכם גר ובא עת לעשות פסח עם חביריו,

בחקה וכמשפט יעשה:

רביעי

וביום הקים את המשכן פסח

העני את המשכן לאהל

העדרת ובערב יהיה על

המשכן במראה אש עד בקר:

וּבְיוֹמָא דְאַתְקָם יִתְּ מִשְׁכָּנָא חֶפְא

עֲנֵנָא יִתְּ מִשְׁכָּנָא לְמִשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא

וּבְרִמְשָׁא הָוָה עַל מִשְׁכָּנָא כְּחִזּוּ אֶשְׁתָּא

עַד צִפְרָא:

המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי

להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על

המשכן. כמו הוה על המשכן, וכן לשון

כל הפרשה:

מִזֶּכֶן יִהְיֶה תְּמִיד הֶעָנָן יִכְסֶּנּוּ

וּמִרְאָה אֵשׁ לִילָה:

כֵּן הָיָה תְּדִירָא עֲנָנָא חֲפִי לָהּ וְחִיזוּ
אַשְׁתָּא בְּלִילִיא:

יז וְלִפִּי הֶעֱלֹת הֶעֱנָן מֵעַל
הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יָסְעוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן
שָׁם הֶעֱנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

וְלָפֹם אֶסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעָלָיו מִשְׁכְּנָא
וּבִתְרַ כֵּן נִטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִאֲתָרָא

דְּשָׁרִי תִמֶן עֲנָנָא תִמֶן שָׁרן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

העלות הענן. כתרגומו אסתלקות, כמו
ונעלה הענן, ולא יתכן לכתוב ולפי עלות
הענן ועלה הענן, שאין זה לשון סלוק
אלא צמוח ועלייה, כמו והנה עב קטנה
כבה איש עולה מים:

יח על פי יהודה יסעו בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי יְהוֹזָדָה יַחֲנוּ כָּל
יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֵנָן עַל

הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ:

עַל מִימָרָא דִּי נְטַלִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
מִימָרָא דִּי שָׁרן כָּל יוֹמִין דִּי שָׁרִי
עֲנָנָא עַל מִשְׁכַּנָּא שָׁרן:

על פי ה' יסעו. שנינו במלאכת המשכן,
כיון שהיו ישראל נוסעים, היה עמוד
הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה
כמין קורה, תקעו והריעו ותקעו, ולא היה
מהלך עד שמשא אומר קומה ה', ונסע
דגל מחנה יהודה. זו בספרי: ועל פי ה'

יחנו. כיון שהיו ישראל חונים, עמוד הענן
מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה
כמין סוכה, ולא היה נפרש עד שמשה
אומר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, הוי
אומר על פי ה' וביד משה:

יְבַהֲאֲרֶיךָ הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן
יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה
וְלֹא יִסְעוּ:

וּבְאוֹרְכוֹת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין

סְגִי־אֵין וַיִּטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מַטֶּרֶת

מִי־מָרָא דִּי וְלֹא נִטְלִין:

ב וַיֵּשׁ אֶשֶׁר יִהְיֶה הָעֶנָן יָמִים

מִסֶּפֶר עַל הַמִּשְׁכָּן עַל פִּי יִחְזֶה

יִחַנּוּ וְעַל פִּי יִחְזֶה יִסְעוּ:

וְאֵת דִּי הָיָה עֲנָנָא יוֹמֵי דְמִנִּין עַל

מִשְׁכְּנָא עַל מִי־מָרָא דִּי שָׂרָן וְעַל

מִי־מָרָא דִּי נִטְלִין:

וַיֵּשׁ. כְּלוּמַר וּפְעָמִים: יָמִים מִסֶּפֶר. יָמִים

מועטים:

כא וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הֶעָנָן מֵעֶרֶב

עַד בֹּקֶר וְנִעְלָה הֶעָנָן בַּבֹּקֶר

וְנָסְעוּ אֹי יוֹמָם וְלֵילָה וְנִעְלָה

הֶעָנָן וְנָסְעוּ:

ואֵת דִּי הוּא עֲנָנָא מִרְמָשָׁא וְעַד

צִפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא בְּצִפְרָא וְנִטְלִין

אוֹ יָמָם וְלֵילִי וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנִטְלִין:

כב אֹי יָמִים אֹי חֹדֶשׁ אֹי יָמִים

בְּהֶאֱרִיךְ הֶעָנָן עַל הַמִּשְׁכָּן

לְשֹׁכֵן עָלָיו יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְלֹא יִסְעוּ וּבִהְעֲלֹתוֹ יִסְעוּ׃

אוּ תֵרִין יוֹמִין אוּ יָרְחָא אוּ עֲדָן בְּעֲדָן

בְּאוֹרְכוֹת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי

עֲלוֹהֵי שָׁרְן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִטְלִין

וּבִאֲסִתְּלָקוּתָהּ נִטְלִין׃

אוּ יָמִים. שְ�נָה, כְּמוֹ יָמִים תְּהִיָּה גְאוּלְתָּו׃

כַּג עַל פִּי יִחְזָה יַחֲנוּ וְעַל פִּי

יְהוָה יַסְעֶנּוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה

שְׁמָרוּ עַל פִּי יְהוָה בֶּיַד מִנְּשָׁה:

(פ)

עַל מִימָרָא דִּי שָׁרָן וְעַל מִימָרָא דִּי

נְטָלִין יַת מַטְרַת מִימָרָא דִּי נְטָרִין עַל

מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמִנְּשָׁה:

במדבר פרק-י

אֲוִידְבָּר יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

בַּעֲשֵׂה לָךְ שְׂתִי חֲצוּצֹת כֶּסֶף

מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ

לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסֵּעַ אֶת

הַמַּחֲנוֹת:

עֲבִיד לָךְ תִּרְתִּין חֲצוּצָרִים דְּכֶסֶף נִגִּיד

תַעֲבֹד יִתְהוֹן וַיְהִי־לָךְ לְעֹרֶעָא

כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטְלָא יָת מִשְׁרִיתָא:

(עשה לך. עשה לך. משלך. : למקרא

העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין

ושאר העם, ותקראם לאסוף אליך,
תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את
המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו
בהם לסימן, נמצאת אתה אומר על פי
שלשה היו נוסעים, על פי הקב"ה ועל פי
משה ועל פי חצוצרות: מקשה. מהעשת
תעשה בהקשת הקורנס:

וְתִקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַיךָ כָּל
הַעֲדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
וְיִתְקַעוּן בָּהֶן וַיִּזְדַּמְּנוּן לְוַתְּךָ כָּל

כְּנִשְׁתָּא לְתֹרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

וּתְקַעוּ בַּהֵן. בִּשְׁתִּיהֵן, וְהוּא סִימָן לְמַקְרָא

הַעֲדָה, שֶׁנֶּאֱמַר וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל הָעֵדָה אֶל

פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ד וְאֵם בְּאַחַת יְתָקְעוּ וְנוֹעֲדוּ

אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלֹפִי

יִשְׂרָאֵל:

וְאֵם בַּחֲדָא יְתָקְעוּן וַיִּזְדַּמְנוּן לְוֹתְךָ

רַב־רִבִּיא רִישֵׁי אֲלֹפִיא דִּישְׂרָאֵל:

וּאִם בְּאַחַת יִתְקַעוּ. הוּא סִימָן לְמִקְרָא
הַנְּשִׂאִים, שֶׁנֶּאֱמַר וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים,
וְאִם הֵן יַעֲיִדְתֶּן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד,
וּמִגִּזְרָה שׁוּהָ הוּא בֹא בַּסִּפְרִי:

ה וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ
הַמַּחֲנֹת הַחֲנִיָּם קִדְמָה:
וְתִתְּקַעוּ יִבְבְּתָא וִיטְלוּן מִשְׁרִיתָא
דְּשָׂרֵן קְדוּמָא:

וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה. סִימָן מִסַּע הַמַּחֲנֹת
תִּקְיעָה תְּרוּעָה וְתִקְיעָה, כֵּךְ הוּא נִדְרָשׁ

בספרי מן המקראות היתרים:

וּתְקַנְתֶּם תְּרוּעָה שְׁנִית וְנִסְעוּ

הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימְנָה

תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:

וְתִתְקַעוּ יַבְבָּתָא תְּנִינֹת וַיִּטְלוּ

מִשְׁרִיתָא דְשָׂרֵן דְּרוּמָא יַבְבָּא יִתְקַעוּ

לְמַטְלַנִּיהוּ:

וּבַהֲקֹהִיל אֶת הַקָּהֵל תִּתְקַעוּ

וְלֹא תִרְיעוּ:

וּבַמִּכְנֵשׁ יֵת קְהָלָא תִתְקַעוּן וְלֹא

תִּיבְבוּן:

ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא

אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את

המחנות, מה מקרא העדה תוקע בשני

כהנים ובשתייהן, שנאמר ותקעו בהן וגו',

אף מסע המחנות בשתייהם, יכול מה מסע

המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא

העדה תוקע ומריע ותוקע, ומעתה אין

חילוק בין מקרא העדה למסע את

המחנות, תלמוד לומר ובהקהיל את

הקהל וגו', לומר שאין תרועה למקרא
העדה והוא הדין לנשיאים. הרי סימן
לשלשתם, מקרא העדה בשתיים, ושל
נשיאים באחת, זו וזו אין בהם תרועה,
ומסע המחנות בשתיים על ידי תרועה
ותקיעה:

ח וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ
בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

וּבְנֵי אֶהֱרֹן כֹּהֲנֵי יִתְקַעוּן בַּחֲצוֹצְרוֹתָא

וַיְהִי־זֶן לְכוֹן לְקִים עֲלֵם לְדַרְיִכוֹן:

וּבְנֵי אֶהְרֹן יִתְקַעוּ. בַּמִּקְרָאוֹת וּבַמַּסְעוֹת

הַלְלוּ:

ט וְכִי תֵבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם

עַל הָעֵר הָעֵר הַצִּיר הַצִּיר אֶתְכֶם

וְהִרְעִיתֶם בַּחֲצֹצְרוֹת וּנְזִפְרִיתֶם

לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם

מֵאִי־בִיכֶם:

וְאִרִי תַעֲלוֹן לְאַגָּחָא קִרְבָּא בְּאַרְעִיכוֹן

עַל מַעֲיָקִי דְּמַעֲיָקִין לָכֹון וּתִיבָבֹון
בַּחֲצוֹצְרֹתָא וַיִּיעוֹל דּוּכְרָנִיכֹון לְטָבָא
קָדָם יי אֱלֹהֵכֹון וְתַתְּפֹרְקֹון מִסְנֵאֵיכֹון:
וּבִיּוֹם שְׁמַחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם
וּבְרֵאשֵׁי חֹדְשְׁכֶם וּתְקַנְעֹתֶם
בַּחֲצוֹצְרֹת עַל עֲלֵיתֵיכֶם וְעַל
זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם
לְזָכָרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

וּבִיּוֹם חֲדוֹת־כּוֹן וּבְמוֹעֲדֵי־כּוֹן וּבְרִישֵׁי
יְרֵחֵי־כּוֹן וְתַתְּקֵעוּן בַּחֲצוֹצְרֶתָא עַל
עֲלֹת־כּוֹן וְעַל נִכְסֵי קוֹדֶשֶׁי־כּוֹן וַיְהִי
לְכּוֹן לְדוֹכָרָנָא קָדָם אֱלֹהֵי־כּוֹן אֲנֵא יִי
אֱלֹהֵי־כּוֹן:

עַל עוֹלֹתֵיכֶם. בַּקֶּרֶבן צְבוּר הַכְּתוּב
מִדְּבַר: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. מִכָּאן לְמַדְנוּ
מַלְכוּת עִם זְכוּרוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
וְתִקְעֶתֶם, הָרִי שׁוֹפְרוֹת, לְזִכְרוֹן הָרִי
זְכוּרוֹת, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, זֶה מַלְכוּת זְכוּ:

חמישי

וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ

הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נֶעְלָה

הָעֶנָּן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:

וַהֲוָה בַּשָּׂתָא תְּנִיתָא בִּירְחָא תְּנִינָא

בְּעֶשְׂרִין לִירְחָא אֶסְתִּילַק עֲנָנָא מֵעֲלוֹי

מִשְׁכַּנָּא דְסִהְדוּתָא:

בחדש השני. נמצאת אתה אומר שנים

עֲשֹׂה חֹדֶשׁ חֹסֶד י' יָמִים עֲשׂוּ בַחֲזֹרָב, שֶׁהָרִי
בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוֹן חָנוּ שֵׁם וְלֹא נִסְעוּ עַד
עֲשָׂרִים בְּאַיִר לְשָׁנָה הַבֹּאֵה:

יְבִי־וְיִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם
מִמִּדְבַּר סִינִי וְיִשְׁכְּנוּ הָעֵנָן
בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:

וְנָטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלֵיהֶן
מִמִּדְבַּר דְּסִינִי וְיִשְׁכְּנוּ עֵנָב בְּמִדְבַּר
דְּפָאָרָן:

לְמַסְעֵיהֶם. כַּמִּשְׁכָּן הַמְּבֹרָשׁ לְמַסְעַ

דְּגָלֵיהֶם, מִי רֹאשׁוֹן וְעַד אַחֲרוֹן: בַּמִּדְבָּר

פָּאֵרֶן. קִבְרוֹת הַתְּאוֹה בַּמִּדְבָּר פָּאֵרֶן הִיא,

וְשֵׁם חָנוּ מִמַּסְעֵי זֶה:

יג וַיִּסְעוּ בְּרֹאשׁוֹן עַל פִּי יְהוָה

בְּיַד מֹשֶׁה:

ונָטְלוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימֵי דִּי בִידָא

דְּמֹשֶׁה:

יד וַיִּסְעוּ דָּגֶל מַחֲנֵה בְּנֵי יְהוּדָה

בְּרֹאשׁוֹנָה לְצִבְאֹתָם וְעַל צִבְאוֹ

נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינדָב:

וְנִטַל טַקִּים מִשְׁרִית בְּנֵי יְהוּדָה

בְּקֶדְמִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חֵילָה נַחֲשׁוֹן

בַּר עֲמִינדָב:

טו וְעַל צִבְאֹתָ מִטָּה בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר

נַתַּנְאֵל בֶּן צוּעָר:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי יִשְׁשָׁכָר

נַתַּנְאֵל בַּר צוּעָר:

טז וַעֲלֶזְבָּא מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן

אֵלִיָּא בֶן חֵלֶן:

וַעֲלֵה לֹא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיָּא

בֶּר חֵלֹן:

יז וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ בְנֵי

גֵּרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נְשֵׂאֵי

הַמִּשְׁכָּן:

וּמִתְפָּרֵק מִשְׁכָּנָא וְנִטְלִין בְּנֵי גֵרְשֹׁן

וּבְנֵי מֶרָרִי נִטְלֵי מִשְׁכָּנָא:

והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה,

נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו

בה את הארון, שנאמר ובא אהרן ובניו

בנסוע המחנה, ובני גרשון ובני מררי

פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות,

והארון וכלי הקדש של משא בני קהת

עומדים מכוסין ונתונין על המוטות עד

שנסע דגל מחנה ראובן, ואחר כך ונסעו

הקהתים:

יח וְנָסַע דָּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן

לְצַבְּאֹתָם וְעַל צִבְּאוֹ אֱלִיצוּר

בן שדיאור:

וְנָטַל טַקֵּם מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילֵהוּן

וְעַל חִילָה אֶלִיצוֹר בֶּר שְׁדִיאור:

יט וְעַל צָבָא מַטֵּה בְנֵי שְׁמַעוֹן

שְׁלֵמִיאל בֶּן צוּרִישְׁדִי:

וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁמַעוֹן

שְׁלֵמִיאל בֶּר צוּרִישְׁדִי:

כ וְעַל צָבָא מַטֵּה בְנֵי גָד

אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֲלִיסָה

בַּר דְּעוּאָל:

כא וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נְשָׂאֵי

הַמִּקְדָּשׁ וְהִקְיָמוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן

עַד בָּאָם:

וְנָטְלִין בְּנֵי קְהָת נְטָלִי מִקְדָּשָׁא

וּמִקְיָמִין יָת מִשְׁכְּנָא עַד מִיתִיהוֹן:

נשאי המקדש. נושאי דברים

המקודשים: והקימו את המשכן. בני

גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע
שני דגלים, היו מקימין את המשכן
כשהיה הענן שוכן, וסימן החנייה נראה
בדגל מחנה יהודה והם חונים, ועדיין בני
קהת באים מאחריהם עם שני דגלים
האחרונים, היו בני גרשון ובני מררי
מקימין את המקדש, וכשבאים בני קהת
מוצאים אותו על מכונו ומכניסין בו
הארון והשלחן והמנורה והמזבחות. וזהו
משמעות המקרא, והקימו מקימי המשכן
אותו עד טרם בואם של בני קהת:

כבֹּד־וְנִסֵּי דָגָל מַחֲנֵה בְנֵי אֶפְרַיִם

לְצַבְּאָתָם וְעַל צַבָּאוֹ אֱלֹהֵי שְׁמָע

בֶּן עַמִּיהוּד:

וְנִטְל טַקִּים מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם

לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילָה אֱלֹהֵי שְׁמָע בַּר

עַמֵּיהוּד:

כג וְעַל צַבָּא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה

גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר:

וְעַל חִילָה דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה

גְּמִלְיָאֵל בַּר פְּדָהצֹוֹר:

כד וְעַל צָבָא מַטֵּה בְנֵי בְנִימָן

אַבְיִדֹן בֶּן גְּדֵעֹנִי:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימָן אַבְיִדֹן

בַּר גְּדֵעֹנִי:

כה וְנָסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְנֵי דָן

מֵאַסָּף לְכָל הַמַּחֲנֹת לְצַבָּאתָם

וְעַל צָבָאוֹ אַחֲיֵעֶזֶר בֶּן

עַמִּישַׁדָּי:

וְנָטַל טֶקֶס מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מִכְּנִישׁ לְכָל
מִשְׁרִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילָה אַחֲיָעֶזֶר
בַּר עַמִּישַׁדִּי:

מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי.
לפי שהיה שבטו של דן מרובה
באוכלוסין היה נוסע באחרונה, וכל מי
שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אתיא
במאן דאמר כתיבה היו מהלכין, ומפיק
לה מן כאשר יחנו בן יסעו. ואית דאמרי
בקורה היו מהלכין, ומפיק לה מן מאסף
לכל המחנות:

כו וְעַל צָבָא מִטָּה בְּנֵי אָשֵׁר

פֶּגְעִיאל בֶּן עֲכָרָן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֵׁר

פֶּגְעִיאל בֶּר עֲכָרָן:

כז וְעַל צָבָא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי

אַחִירַע בֶּן עֵינָן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי

אַחִירַע בֶּר עֵינָן:

כח אֵלָּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

לְצַבֹּאתָם וַיִּסְעוּ: (ס)

אֵלֶיךָ מִטָּלְנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֶיךָ

וְנִטְלוּ:

אֵלֶּה מִסְעֵי. זֶה סֹדֶר מִסְעֵיהֶם: וַיִּסְעוּ.

בַּיּוֹם הַהוּא נִסְעוּ:

כֵּן וַיֹּאמֶר מִנְּשָׂה לְחַבֵּב בֶּן

רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֶנְךָ מִנְּשָׂה

נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם

אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתְּךָ אֶתְּךָ

לָכֶם לֶכֶּה אֶתְּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ

כִּי יִחְזָה דְּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל:

וְאָמַר מֹשֶׁה לְחֹבֶב בֶּר רַעְוָאֵל מְדִינָא

חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה נְטָלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא

דִּי אָמַר יִי יִתֵּה אֶתְּן לְכוּן אִיתָא עֲמָנָא

וְנוֹטִיב לָךְ אֲרִי יִי מִלִּיל לְאִיתָא טַבָּא

עַל יִשְׂרָאֵל:

חובב. הוא יתרו שנאמר מבני חובב חותן

משה, ומה תלמוד לומר ותבאנה אל

רעואל אביהן, מלמד שהתינוקות קורין

לְאֲבֵי אֲבִיהֶן אָבָא, וּשְׁמוֹת הָרְבָּה הֵיוּ לוֹ,
יִתְּרוֹ עַל שֵׁם שִׁיתָר פִּרְשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה,
חֹזֵב עַל שְׁחִיבָב אֶת הַתּוֹרָה וְכוּ': נִסְעִים
אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם. מִיד, עַד ג' יָמִים אֲנוּ
נִכְנָסִין לָאָרֶץ, שְׁבַמְסַע זֶה הִרְאֵשׁוֹן נִסְעוּ
עַל מִנַּת לְהַכְנִס לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא
שֶׁחָטְאוּ בַּמִּתְאוֹנְנִים, וּמִפְּנֵי מָה שֶׁתָּף מֹשֶׁה
עֲצָמוֹ עִמָּהֶם, שֶׁעֲדִיִּין לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה עָלָיו
וְכַסְבוֹר שֶׁהוּא נִכְנָס:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לֹא אֱלֹהֵינוּ כִּי אִם

אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:

וְאָמַר לָהּ לֹא אֶזְלָא אֵלֶיךָ לְאֶרְעִי

וְלִילְדוֹתַי אֶזְלָא:

אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי. אִם בְּשִׁבְלִי נִכְסִי

אִם בְּשִׁבְלִי מִשְׁפַּחְתִּי:

לֹא וַיֹּאמֶר אֵל נָא תַעֲזֹב אֶת־נֹו

כִּי עַל כֵּן יִדְעָתָּ חַנּוּתִּנוּ

בַּמִּדְבָּר וְהֵייתָ לָנוּ לְעֵינֵינוּ:

וְאָמַר לֹא כֵעֵן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אֲרִי עַל

כֹּן יִדְעַתְּ כִּד הוֹינָא שְׁרֹן בְּמִדְבָּרָא
וּגְבוּרִין דְּאַתְעֲבִידִין לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֵיךְ:
אַל נָא תַעֲזֹב. אִין נָא אַלָּא לְשׁוֹן בִּקְשָׁה,
שְׁלָא יֵאמְרוּ לֹא נִתְגִּייר יִתְרוּ מַחֲבָה, סְבוּר
הִיָּה שֵׁישׁ לְגָרִים חֶלֶק בְּאַרְצָא, עֲכַשְׂיוּ
שְׂרָאָה שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק הַנִּיחָם וְהֵלֶךְ לוֹ: כִּי
עַל כֹּן יִדְעַתְּ חֲנוּתְנוּ בְּמִדְבָּר. כִּי נָאָה לָךְ
לַעֲשׂוֹת זֹאת, עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ חֲנוּתְנוּ
בְּמִדְבָּר וְרֵאִיתָ נִסִּים וּגְבוּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ:
כִּי עַל כֹּן יִדְעַתְּ. כִּמוֹ עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ, כִּמוֹ
כִּי עַל כֹּן לֹא נִתְתִּיָּה לְשִׁלָּה בְּנִי, כִּי עַל כֹּן

עברתם, כי על כן באו, כי על כן ראיתי
פניך: והיית לנו לעינים. לשון עבר
כתרגומו. דבר אחר לשון עתיד, כל דבר
ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו.
דבר אחר שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו,
שנאמר ואהבתם את הגר:

לב וְהָיָה כִּי תֵלֶךְ עַמָּנוּ וְהָיָה
הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב יְהוָה
עַמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ:

וְיִהְיֶה אֲרִי תֹזֵל עַמָּנָא וְיִהְיֶה טָבָא הַהוּא

דִּי יוֹטֵיב יִי עֲמָנָא וְנוֹטֵיב לָךְ:

וְהִיָּה הַטּוֹב הַהוּא וְגו'. מֵה טוֹבָה הִיטִיבוּ
לּוֹ, אָמְרוּ, כִּשְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מַחֲלֻקִּין אֶת
הָאָרֶץ, הִיָּה דוֹשְׁנָה שֶׁל יִרְיָחוֹ ת"ק אִמָּה
עַל ת"ק אִמָּה, וְהִנִּיחוּהוּ מַלְחָלוֹק, אָמְרוּ
מִי שִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּחֲלָקוֹ הוּא יִטְלֵנוּ,
וּבֵין כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ נִתְּנוּהוּ לְבָנֵי יִתְרוֹ לְיֹזְבֵד
בֶּן רֹכָב, שֶׁנֶּאֱמַר וּבָנֵי קִינִי חֹזְתָן מִשָּׁה עַלֹּ
מַעִיר הַתְּמָרִים וְגו':

לֹג וַיִּסְעוּ מִיָּהָר יְהוֹזָדָה וְיִרְדָּי:

שְׁלֹשַׁת יָמִים וָאַרְוֹן בְּרִית

יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשַׁת

יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:

וַנִּטְלוּ מִטּוֹרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוֹהֵי יִקְרָא

דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וָאַרְוֹן קִימָא

דִּי נִטַּל קַדְמֵיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין

לְאַתְקַנָּאָה לְהוֹן אֲתַר בֵּית מִישָׁרִי:

דֶּרֶךְ שְׁלֹשַׁת יָמִים. מַהֲלָךְ שְׁלֹשַׁת יָמִים

הֲלָכוּ בְיוֹם אֶחָד, שְׁהִיָּה הַקַּב"ה חַפֵּץ

לְהַכְנִיֶסֶם לָאָרֶץ מִיָּד: וְאֶרֶוֹן בְּרִית ה' נֹסֵעַ
לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁת יָמִים. זֶה הָאֶרֶוֹן
הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם לְמַלְחָמָה וְבוֹ שְׁבָרֵי לִוְחֹת
מוֹנָחִים, וּמִקְדִּים לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁת
יָמִים לְתֵקֵן לָהֶם מְקוֹם חֲנִיָּיָה:

לֹד וְעֵנָן יִהְיֶה עֲלֵיהֶם יוֹמָם
בְּנִסְעֵם מִן הַמִּחָנֶה: (ס)

וְעֵנָן יִקָּרָא דִּי מַטִּיל עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא
בְּמִטְלָהוֹן מִן מִשְׁרִיתָא:

וענן ה' עליהם יומם. שבעה עננים

כתובים במסעיהם, ארבע מארבע רוחות
ואחד למעלה ואחד למטה, ואחד לפניהם
מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג
נחשים ועקרבים: מן המחנה. ממקום
חנייתך:

לַה שִׁיר

וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
קוֹמָה יְהוָה וַיַּפְּצוּ אֲבִיבֶיךָ
וַיָּנֶסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ מִפְּנֶיךָ:

וְהָיָה בְּמִטַּל אֲרוֹנָא וְאָמַר מֹשֶׁה אֶתְגַּלִּי

יְיָ וְיִתְבַּדְּרוּן סִנְאִיךָ וַיַּעֲרֶקוּן בְּעַלְי

דְּבַבְךָ מִן קַדְמָךָ:

וַיְהִי בְּנִסּוּעַ הָאָרוֹן. עָשָׂה לוֹ סִימְנִיּוֹת

מִלִּפְנֵי וּמִלְּאַחֲרָיו לֵאמֹר שֵׁאִין זֶה מִקּוֹמוֹ,

וְלִמָּה נִכְתָּב כֹּאן כְּדִי לְהַפְסִיק בֵּין פּוֹרְעָנוֹת

לְפּוֹרְעָנוֹת זָכוֹ, כְּדֹאִיתָא בְּכָל כְּתָבִי

הַקֹּדֶשׁ: קוֹמָה ה'. לְפִי שֶׁהִיא מִקְדִּים

לְפָנֵיהֶם מֵהַלֵּךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, הִיא מֹשֶׁה

אוֹמֵר עֲמוּד וְהִמָּתֵן לָנוּ וְאַל תִּתְרַחֵק יוֹתֵר:

וַיַּפְּצוּ אוֹיְבֵיךָ. הַמְּכַוְּנִיםֶיךָ: וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֵאִיךָ.

אֲלוֹ הַרוֹדְפִים: מִשְׁנֵאִיךָ. אֲלוֹ שׁוֹנְאֵי

יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַשׁוֹנֵא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹנֵא אֶת

מִי שֶׁאָמַר וְהִיא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר וּמִשְׁנֵאִיךָ

נִשְׂאוּ רֹאשׁ, וּמִי הֵם, עַל עֵמֶךָ יַעֲרִימוּ סוֹד:

לוֹ וּבְנֵיחָהּ יֹאמַר שׁוֹבָה יְחֻזָּה

רַב־בּוֹת אֶל־פִּי יִשְׂרָאֵל: (פ)

וּבַמִּשְׁרוֹתַי אֶמַר תּוֹב יִי שְׂרִי בִיקְרֹךְ

בְּגוֹ רַבָּן אֶל־פִּי דִישְׂרָאֵל:

שׁוֹבָה ה' מִנַּחֵם תִּרְגְּמוּ לָשׁוֹן מִרְגּוּעַ, וְכֵן

בשובה ונחת תושעון: רבבות אלפי
ישראל. מגיד שאין השכינה שורה
בישראל פחותים משתי אלפים ושתי
רבבות:

במדבר פרק-יא

א וַיְהִי הָעָם כְּמֵת־אֲנָנִים רַע
בְּאַזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה
וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ
יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמַּחֲנֶה:
וַהֲוָה עֲמָא כֹד מִסֵּת־קַפִּין בִּישׁ קָדָם יי

וְשִׁמִּיעַ קָדָם יי וְתִקֶּן רוּגְזִיהָ וְדִלְקַת
בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן קָדָם יי וְשִׁצִּיאת
בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:

ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא
רשעים, וכן הוא אומר מה אעשה לעם
הזה, ואומר העם הרע הזה, וכשהם
בשרים קרואים עמי שנאמר שלח עמי,
עמי מה עשיתי לך: כמתאוננים. אין
מתאוננים אלא לשון עלילה, מבקשים
עלילה האיד לפרוש מאחרי המקום, וכן

הוא אומר בשמשון כי תואנה הוא מבקש:
רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה',
שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט, אמרו
אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה
ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפו.
אני הייתי מתכוין לטובתכם, שתכנסו
לארץ מיד: בקצה המחנה. במוקצין
שבהם לשפלות, אלו ערב רב, רבי שמעון
בן מנסיא אומר בקצינים שבהם ובגדולים:

ב וַיַּצַּעק הָעָם אֶל מֹשֶׁה

וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְהוָה

וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:

וַיְצוּחַ עַמָּא עַל מֹשֶׁה וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם

יְיָ וְאִשְׁתַּקַּעַת אֶשְׁתָּא:

וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה. מִשַּׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר

וְדָם שִׁכְעָם עַל בָּנוּ, וְהִלֵּךְ הַבֶּן אֶצֶל אוֹהָבוֹ

שֶׁל אָבִיו וְאָמַר לוֹ צֵא וּבִקֵּשׁ עָלַי מֵאֲבָא:

וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ. שִׁקְעָה בְּמִקְוֵמָה בָּאָרֶץ,

שֶׁאִילוֹ חִזְרָה לְאַחַת הַרוּחוֹת, הִיטָה

מִקְפָּלָת וְהוֹלֵכֶת כָּל אוֹתוֹ הַרוּחַ:

ג וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא

תַּבְעֵרָה כִּי בַעֲרָה בָּם אֵשׁ

יְהוָה:

וַיִּקְרָא שְׁמָא דַּאֲתָרָא הַהוּא דְּלִקְתָּא

אַרִי דְּלִקְתָּ בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן קָדָם יי:

ד וְהֵאֵסַפְסַף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ

הַתְּאוֹוֹ תֵּאוָה וַיֵּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ

גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי

יֵאָכְלֵנוּ בְּאֶשׁ:

וְעַרְבְּרֵין דִּי בִינִיהוּן שְׂאִילוּ שְׂאֵלְתָא

וְתָבוּ וּבְכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ מֵאֵן

יִכְלְנָנָא בְּשָׂרָא:

וְהָאִסְפָּסָף. אִלּוּ עַרְב רַב, שְׁנֵאִסְפוּ עֲלֵיהֶם

בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם: וַיֵּשְׁבוּ. גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיִּבְכוּ עִמָּהֶם: מִי יֹאכְלֵנוּ בָּשָׂר. וְכִי לֹא

הִיָּה לָהֶם בָּשָׂר, וְהִלֵּא כְּבֹר נֹאמֵר וְגַם עַרְב

רַב עָלָה אֹתָם וְצֹאן וּבָקָר וְגו', וְאִם תֹּאמַר

אֲכָלוּם, וְהִלֵּא בְּכִנִּיסָתָם לָאָרֶץ נֹאמֵר

וּמִקְנֵה רַב הִיָּה לְבְנֵי רְאוּבֵן וְגו', אִלֵּא

שמבקשים עליה:

הִזְכֵּרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל

בְּמִצְרַיִם חֵנָם אֶת הַקִּשְׁאִים

וְאֶת הָאֲבֻטָּחִים וְאֶת הַחֲצִיר

וְאֶת הַבָּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִיִּם:

דְּכִירִין אֲנַחְנָא יְתָ נוּנִיא דְּהוּינָא

אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יְתָ בּוֹצִינִיא וְיְתָ

אֲבֻטָּחִיא וְכִרְתִּי וּבּוֹצָלִי וְתוּמִי:

אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר

שמצריים נותנים להם דגים חנם, והלא
כבר נאמר ותבן לא ינתן לכם, אם תבן לא
היו נותנין להם חנם, דגים היו נותנים להם
חנם, ומהו אומר חנם, חנם מן המצות: את
הקשאים. אמר רבי שמעון, מפני מה
המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו, מפני
שהן קשים למניקות, אומרים לאשה אל
תאכלי שום ובצל מפני התינוק, משל
למלך כו' כדאיתא בספרי: הקשאים. הם
קוקומברו"ש בלע"ז: אבטחים. בורק"ש:
החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית

בוציניא וכו':

וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבַשָּׁה אֵין כָּל

בְּלָתִי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ:

וְכֵעֵן נַפְשָׁנָא תְּאִיבָא לִית כָּל מַדְעָם

אֶלְהֵן לְמִנָּא עֵינָנָא:

אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ. מִן בִּשְׁחַר מִן בַּעֲרָב:

וְהַמָּן כְּזֶרַע גֵּד הוּא וְעֵינוּ

כְּעֵין הַבְּדִלָּח:

וּמִנָּא כְּבָר זֶרַע גֵּדָא הוּא וְחֲזוּהָ כְּחֲזוּ

בְּדִלְחָא:

והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו,
ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו,
והקב"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו',
כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים
בני, והמן כך וכך הוא חשוב: כזרע גד.
עגול בגידא זרע קוליינד"ר: בדולח. שם
אבן טובה קריסט"ל:

ח שטו העם ולקטו וטחנו
ברחים או רכו במדכה

וּבְנֵי־לֹוּ בַּפָּרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ

עֲגוֹת וְהָיָה טַעֲמוֹ כְּטַעַם לֶחֶם

הַשָּׁמֶן:

שִׁטִּין עֲמָא וְלִקְטִין דְּצַבִּי טַחִין

בְּרִיחִיא אוּ דְצַבִּי דְאִיךְ בְּמִדְכָּתָא

וּמִבְּשָׁלִין לָהּ בְּקִדְרָא וְעַבְדִּין יִתָּהּ

גְּרִיצָן וְהָוָה טַעֲמָהּ כְּטַעַם דְּלִישׁ

בְּמִשְׁחָא:

שִׁטוֹ. אִין שִׁיט אֵלָא לֶשׁוֹן טִיּוֹל

אִישׁ בְּנֵי־רָ, בִּלְאֵ עֵמֶל. וְטַחֲנוּ בִּרְחִים וְגו'.

לֹא יֵרֵד בִּרְחִים וְלֹא בִקְדִירָה וְלֹא בַמְדֹּכָה,

אֲלֵא מִשְׁתַּנָּה הִיָּה טַעֲמוֹ לְנִטְחָנִין וְלִנְדֹּכִין

וְלַמְבוֹשֵׁלִין: בַּפְּרוֹר. קִדְרָה: לְשֵׁד הַשֶּׁמֶן.

לְחֻלּוֹחַ שֶׁל שֶׁמֶן, כֵּךְ פִּירֵשׁוּ דוֹנֵשׁ, וְדוֹמָה

לּוֹ נִהְפֵּךְ לְשֵׁדִי בַחֲרִבּוֹנֵי קִיץ, וְהַלֵּמִ"ד

יִסּוֹד, נִהְפֵּךְ לְחֻלּוֹחֵי בַחֲרִבּוֹנֵי קִיץ,

וְרַבּוֹתֵינוּ פִּרְשׁוּהוּ לְשׁוֹן שְׂדִים, אֵךְ אֵין

עֲנִין שְׂדִים אֲצֵל שֶׁמֶן, וְאֵי אִפְשָׁר לִזְמֹר

לְשֵׁד הַשֶּׁמֶן לְשׁוֹן וַיִּשְׁמֵן יִשְׁוֹרוֹן, שֶׁאֵם כֵּן

הִיָּה הַמִּ"ם נִקּוֹד קִמֶּץ קֶטֶן וְטַעֲמוֹ לְמִטָּה

תחת המ"ם, עכשיו שהמ"ם נקוד פתח
קטן והטעם תחת השי"ן, לשון שמן הוא,
והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה
בפת"ח קטן, מפני שהוא סוף פסוק. דבר
אחר לשד, לשון נוטריקון, ליש שמן
דבש, בעיסה הנלושה בשמן וקטופה
בדבש, ותרגום שלדמתרגם דליש
במשחא, נוטה לפתרונו של דונש,
שהעיסה הנלושה בשמן, לחלוחית שמן
יש בה:

ט וּבְרִדַּת הַפֶּלַעַל עַל הַמַּחֲנֶה

לִילָה יִרְדּוּ הַמָּן עָלֵינוּ:

וְכַד נִחִית טָלָא עַל מִשְׁרִיתָא לִילֵיא

נִחִית מִנָּא עֲלוֹהֵי:

וַיִּשְׁמַע מִנְּשָׂה אֶת הָעָם בִּכְה

לְמִשְׁפַּחֹתֵינוּ אִישׁ לְפִתְחֵי אָהָלוֹ

וַיַּחֲרֵא אֶף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיֵנֵנוּ

מִנְּשָׂה רָע:

וַיִּשְׁמַע מִנְּשָׂה יֵת עֲמָא בְּכֵן לְזַרְעֵיתָהוֹן

גִּבּוֹר בְּתִרְעָה מִשְׁכָּנָה וּתְקוּף רוּגְזָא דִּי

לַחֲדָא וּבְעֵינַי מִשָּׁה בִּישׁ:

בכה לַמִּשְׁפָּחוֹתַיו. מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת
נֹאסִפִּים וּבֹכִים לְפָרֶסם תִּרְעֹזְמֶתָן בְּגִלּוֹי,
וּרְבוֹתֵינוּ אָמְרוּ לַמִּשְׁפָּחוֹתַיו עַל עֶסְקִי
מִשְׁפָּחוֹת, עַל עֲרִיזֹת הַנֹּאסְרוֹת לָהֶם:

יֹא וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֵל יְהוָה לָמָּה
תִּרְעֹזְתִּי לַעֲבֹדְךָ וְלָמָּה לֹא מִצַּתִּי
חַן בְּעֵינַיִךְ לְשׁוֹם אֶת מִשָּׁא
כָּל הָעָם הַזֶּה עָלַי:

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמֵא אֲבֹאֲשָׁתָא

לְעַבְדְּךָ וּלְמֵא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין

קִדְמְךָ לְשׂוֹאֵה יָת מִטּוֹל כָּל עַמָּא הָדִין

עָלַי:

יב הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם

הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדֶתִּיהוּ כִּי

תֹּאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקוֹךָ

כִּי־אֲשֶׁר יֵשֵׂא הָאֲמִן אֶת הַיֵּנֶק

עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ

לְאַבְתָּיוֹ:

הָאֵב אֲנִי לְכָל עַמָּא הָדִין אִם בְּנֵי
אֲנוּן דְּאַמַּרְתָּ לִּי סוּבְרָהִי בְּתוֹקֶפֶךָ כְּמָא
דְּמִסוּבַר תְּרַבִּינָא יְתַיִן יִנְקָא עַל אֶרְעָא
דִּי קִימַתָּא לְאַבְתָּוְהִי:

כִּי תֹאמַר אֵלִי. שֶׁאַתָּה אוֹמֵר אֵלִי שֶׁאַהוּ
בְּחִיקָךְ, וְהֵיכֵן אֹמֵר לוֹ בֶּן, לֵךְ נַחֵה אֶת
הָעָם, וְאוֹמֵר וַיִּצּוּם אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל
מִנַּת שִׁיחֵיו סוֹקְלִים אֶתְכֶם וּמַחֲרִפִּים
אֶתְכֶם: עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת

לְאֲבוֹתַיִךְ. אֵתְּהָ אֹמֵר לִי לְשֹׂאתָם בְּחִיקִי:

יִגְמֹאֲיִן לִי בְּשָׂר לְתֹת לְכָל

הָעָם הַזֶּה כִּי יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר

תִּנָּח לָנוּ בְּשָׂר וְנֹאכֶלָה:

מִזֶּן לִי בְּשָׂרָא לְמִיתָן לְכָל עַמָּא הַדִּין

אַרִי בְּכֹן עָלַי לְמִימַר הֵב לָנָא בְּשָׂרָא

וְנִיכֹל:

יִד לֹא אֹכֵל אֲנִכִּי לְבִדִּי לְשֹׂאתָ

אֵת כָּל הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֹד

מִמֶּנִּי:

לֵית אֲנִי יָכִיל בְּלַחֲוֹדִי לְסוֹבְרָא יֵת כָּל

עֲמָא הֵדִין אֲרִי יִקִּיר מִנִּי:

טו וְאִם כָּכָה אַתָּה עֹשֶׂה לִּי

הֶרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם מַצֵּאתִי חַן

בְּעֵינַיִךְ וְאֵל אֶרְאֶה בִּרְעִיתִי: (פ)

וְאִם כֹּדִין אַתָּה עֲבֹד לִי קִטְלֵנִי כְעַן

קִטּוֹל אִם אֲשַׁכַּחֲתִי רַחֲמִין קִדְמָךְ וְלֹא

אֶחָזִי בְּבִישְׁתִּי:

וַאֲמַר כָּכָה אֶת עֲשֵׂה לִּי. תִּשַׁשׁ כַּחוֹ שֶׁל

מֹשֶׁה בְּנִקְבָּה, כְּשֶׁהֲרָאָהוּ הַקַּב"ה

הַפּוֹרְעָנוֹת שֶׁהוּא עֹתִיד לְהַבִּיאַ עֲלֵיהֶם, עַל

זֹאת. אָמַר לְפָנָיו, אִם בֶּן הָרַגְנִי תַחֲלָה: וְאֵל

אֲרָאָה בִּרְעֵתִי. בִּרְעֵתָם הִיא לֹא לְכַתּוּב,

אַל שְׂכִינָה הַכַּתּוּב, וְזֶה אֶחָד מִתְּקוּנֵי

סוֹפְרִים בַּתּוֹרָה לְכִינּוּי וּלְתַקּוּן לְשׁוֹן:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֲסַפָּה

לִי שְׂבָעִים אֲנִשׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר יִדְעוּתָ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם

וְשִׁטְרוֹי וְלִקְחֹת אֶת־בְּאֵל אֱהֹל

מִזֶּעַד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ׃

וַאֲמַר יי לְמִשֶּׁה כְּנוֹשׁ קָדְמִי שְׁבִיעִין

גִּבֹּרָא מִסְבִּי יִשְׂרָאֵל דִּי יִדְעַת אֲרִי

אֲנוּן סְבִי עֲמָא וְסִרְכוּהִי וְתִדְבֵּר יְתִהוּן

לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ׃

אספה לִי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת

לא אוכל אנכי לבדי, והזקנים הראשונים

היכן היו, והלא אף במצרים ישבו עמהם,

שנאמר לך ואספת את זקני ישראל, אלא

באש תבערה מתו, וראוים היו מסיני לכך,
דכתיב ויחזו את האלהים, שנהגו קלות
ראש, כנושך פתו ומדבר בפני המלך, וזהו
ויאכלו וישתו, ולא רצה הקב"ה ליתן
אבלות במתן תורה ופרע להם כאן: אשר
ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר
שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת
פרך, והיו מרחמים עליהם ומוכים על
ידם, שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל, עתה
יתמנו בגדולתן, כדרך שנצטערו בצרתן:
ולקחת אתם. קחם בדברים, אשריכם

שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום:

והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל

וינהגו בהם גדולה וכבוד, ויאמרו חביבין

אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי

הקב"ה:

יִירְדֶּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם

וְאֶצְלָתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ

וְשִׁמְתִי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אֹתָךְ

בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֹתָהּ

לְבַדְּךָ:

וְאַתְּגִּילִי וְאַמְלִל עִמָּךְ תָּמָן וְאַרְבִּי מִן
רוּחָא דִּי עֲלָךְ וְאַשּׁוּי עֲלִיהוֹן וִיסוּבְרוֹן
עִמָּךְ בְּמַטּוֹל עִמָּא וְלֹא תִסּוּבֵר אֶת
בְּלִחוּדְךָ:

וִירַדְתִּי. זֶה אַחַת מֵעֲשֶׂר יְרִידוֹת הַכְּתוּבוֹת
בַּתּוֹרָה: וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ. וְלֹא עָמָהֶם:
וְאַצְלֵתִי. כְּתֻבָּה מִן וְאַרְבִּי, כְּמוֹ וְאַל אֲצִילִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם. לָמָּה מַשָּׂה
דּוֹמָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, לָנֶר שְׁמוֹנָה עַל גְּבִי
מִנּוֹרָה וְהַכֹּל מִדְּלִיקִין הֵימָנוּ וְאִין אִוְרוֹ

חסר כלום: ונשאו אתך. התנה עמהם על
מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם
טרחנים וסרבנים: ולא תשא אתה לבדך.
הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי
לבדי:

יח ואל העם תאמר הַתְּקַדְּשׁוּ
לַמָּחָר וְאֹכְלֵתֶם בֶּשָׂר בִּי
בְּבֵיתֶם בְּאֶזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי
יֹאכְלֵנוּ בֶּשָׂר בִּי טוֹב לָנוּ
בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם

בֶּשֶׁר וְאָכְלָתֶם:

וְלַעֲמָא תִימַר אֲזַדְמְנוּ לְמַחַר וְתִכְלוּן

בֶּשֶׁרָא אֲרִי בְכִיתוֹן קָדָם יִי לְמִימַר מִן

יְכַלְנָנָא בֶּשֶׁרָא אֲרִי טַב לָנָא בְּמִצְרִים

וַיֵּתֶן יִי לְכוֹן בֶּשֶׁרָא וְתִכְלוּן:

הַתְּקַדְשׁוּ. הַזְמִינוּ עֲצֻמְכֶם לְפֹרְעָנוֹת, וְכֹן

הוּא אֹמֵר וְהַקְדִּישׁ לַיּוֹם הַרִיגָה:

יֵט לֹא יוֹם אַחֵד תֹּאכְלוּן וְלֹא

יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא

עֲשֶׂה יָמִים וְלֹא עֲשֵׂרִים יוֹם:

לֹא יוֹמָא חַד תִּיכָלוֹן וְלֹא תֵרִין יוֹמִין

וְלֹא חֲמִשָּׁא יוֹמִין וְלֹא עֲשָׂרָא יוֹמִין

וְלֹא עֲשָׂרִין יוֹמִין:

כַּעַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא

מֵאֲפֻכָם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן

כִּי מֵאֲסִתָּם אֶת יְהוָה אֲשֶׁר

בְּקִרְבָּכֶם וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר

לָמָּה זֶה יֵצֵאנוּ מִמִּצְרַיִם:

עַד יָרַח יוֹמִין עַד דִּי תִקְוֶצוֹן בֵּה וִיְהִי
לְכוֹן לְתַקְלָא חֲלָף דְּקִצָּתוֹן יְת מִימָרָא
דִּי דְשַׁכְנִתָּה שְׂרִית בִּינִיכוֹן וּבְכִיתוֹן
קְדָמוֹהִי לְמִימָר לְמָא דְנָן נְפִקְנָא
מִמְצָרִים:

עד חדש ימים. זו בכשרים, שמתמצין
על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה,
ברשעים הוא אומר, הבשר עודנו בין
שניהם, כך היא שנויה בספרי. אבל
במכילתא שנויה חילוק, הרשעים אוכלין

ומצטעריין שלשים יום, והכשרים הבשר
עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם.
כתרגומו די תקוצון ביה, ויהא דומה לכם
כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי, עד
שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם
לזרא. שתהיו מרחקין אותו יותר ממה
שקרבתם, ובדברי רבי משה הדרשן
ראיתי, שיש לשון שקורין לחרב זרא: את
ה' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי
שכינתי ביניכם, לא גבה לבבכם ליכנס
לכל הדברים הללו:

כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ מֵאוֹת

אַלְפָּה רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנֹכִי

בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אֲמַרְתָּ בְּשֵׁר

אַתָּן לָהֶם וְאֹכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:

וַאֲמַר מֹשֶׁה שִׁית מֵאָה אֲלֶפֶין גְּבֵרָא

רַגְלָא עֲמָא דִּי אֲנָא בִּינִיהוּן וְאַתָּה

אֲמַרְתָּ בְּשָׂרָא אֲתָן לְהוּן וַיִּכְלוּן יָרַח

יוֹמִין:

שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את

הפרט, שלשת אלפים היתרים. ורבי משה

הדרשן פירש שלא בכו אלא אותן שיצאו

ממצרים:

כב הַצֵּאֵן וּבָקֹר יִשְׁחָט לָהֶם

וּמִצָּא לָהֶם אֵם אֶת כָּל דָּגֵי

הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)

הָעֶז וְתוֹרִין יִתְּנֶכְסוּן לְהוֹן הַיִּסְפָּקוֹן

לְהוֹן אֵם יָת כָּל נוֹגֵי יִמָּא יִתְּכַנְשׁוּן

לְהוֹן הַיִּסְפָּקוֹן לְהוֹן:

**הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה
דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי
שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר
שש מאות אלף רגלי, ואתה אמרת בשר
אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר
וגו', הכל כמשמעו, מי יספיק להם, כענין
שנאמר ומצא כדי גאולתו, ואיזו קשה, זו
או שמעו נא המורים, אלא לפי שלא אמר
ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו,
וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא
חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר, חם**

ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק
בך, מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא,
יאמר אין המקום מספיק לנו, אלא בך
אמר, שש מאות אלף רגלי וגו', ואתה
אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך
תהרוג אומה גדולה כזו, הצאן ובקר
ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו
מספקת עד עולם, וכי שבחך הוא זה,
אומרים לו לחמור טול כור שעורים
ונחתוך ראשך, השיבו הקב"ה ואם לא
אתן יאמרו שקצרה ידי, הטוב בעיניך שיד

ה' תקצר בעיניהם, יאבדו הם ומאה כיוצא
בהם, ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו
שעה אחת:

בג ויאמר יהוה אל משה היד
יהוה תקצר עתה תראה
היקרך דברי אם לא:

ואמר יי למשה המימרא דיי יתעכב
כען תחזי היערענך פתגמי אם לא:

עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל
בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, אי אפשר

לַעֲמֹד עַל הַטָּפֶל מֵאַחֵר שְׂאִינָן מִבִּקְשִׁים
אֲלֹא עֲלִילָה, לֹא תִסְפִּיק לָהֶם, סוֹפֵן לְדוֹן
אַחֲרֶיךָ, אִם אַתָּה נֹתֵן לָהֶם בֶּשֶׁר בַּהֲמָה
גִּסָּה יֹאמְרוּ דְקָה בִּקְשָׁנוּ, וְאִם אַתָּה נֹתֵן
לָהֶם דְקָה יֹאמְרוּ גִסָּה בִּקְשָׁנוּ, חֵיהָ וְעוֹף
בִּקְשָׁנוּ דָּגִים וְחִגְבִּים בִּקְשָׁנוּ, אָמַר לוֹ אִם
כֵּן יֹאמְרוּ שִׁקְצָרָה יָדִי, אָמַר לִפְנֵי הָרִינִי
הַזֹּלֵךְ וּמִפִּי־סֵן, אָמַר לוֹ עֵתָה תִּרְאֶה הִיקָרֵךְ
דְּבָרֵי שְׁלֹא יִשְׁמְעוּ לָךְ, הַלֵּךְ מִשָּׁה לִפִּי־סֵן,
אָמַר לָהֶם הִיד ה' תִּקְצַר הֵן הִכָּה צוֹר וַיִּזְבּוּ
מִיָּם וּגו' הִגַּם לָחֶם יוֹכֵל תַּת, אָמַר פֶּשֶׁרָה

היא זו אין בו כח למלאות שאלתנו, וזהו
שנאמר ויצא משה וידבר אל העם, כיון
שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו':

כד וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל הָעָם
אֵת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֶף שְׁבַעִים
אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם
סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

וַנִּפְק מֹשֶׁה וּמִלֵּיל לַעֲמֹא ית פתגמִיא
דִּי וְכַנֵּשׁ שְׁבַעִין גְּבָרָא מִסְבֵּי עֲמֹא

וְאֵקִים יְתֵהוֹן סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכָּנָא:

כֹּה וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעָנָן וַיִּדְבֹּר

אֵלָיו וַיֹּאצֹּץ מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר

עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ

הַזִּקְנִים וַיְהִי כִּנּוּחַ עָלֵיהֶם

הָרוּחַ וַיִּתְּנֵבֶאוּ וְלֹא יָסֹפּוּ:

וְאֵתְּגִלִּי יִי בְּעֵנָנָא וּמִלִּיל עִמָּה וְרַבִּי מִן

רוּחָא דִּי עֲלוּהִי וַיֵּהֱב עַל שִׁבְעִין גִּבֹּרָא

סְבִיא וְהוּא כֹד שֶׁרֶת עָלֵיהוֹן רוּחַ

נְּבִיאָה וּמַתְנַבְּאִין וְלֹא פְּסָקִין:

וְלֹא יִסְפוּ. לֹא נִתְנַבְּאוּ אֲלֵא אוֹתוֹ הַיּוֹם

לְבַדּוֹ, כִּךְ מִפּוֹרֶשׁ בַּסֵּפֶר. וְאוֹנֵקְלוֹס תִּרְגֵּם

וְלֹא פְּסָקִין, שֶׁלֹּא פִּסְקָה נְּבִיאָה מֵהֵם:

כּוֹ וַיִּשְׁאַרּוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בַּמַּחֲנֶה

שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי

מִיִּדָד וְתַנָּח עָלֵהֶם הָרוּחַ וְהִפָּח

בִּכְתָבִים וְלֹא יֵצְאוּ הָאֲהֻלָּה

וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

וְאַשְׁתָּאֲרוּ תֵרִין גְּבִרִין בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם
חַד אֶלְדָּד וְשׁוּם תְּנִינָא מִידָד וְשִׁרְתָּ
עֲלִיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וְאַנוֹן בַּכְּתִיבִיא
וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁכָּנָא וְאַתְנַבִּיאוּ
בְּמִשְׁרִיתָא:

וישאר שני אנשים. מאותן שנבחרו,
אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו: והמה
בכתובים. במבוררים שבהם לסנהדרין,
ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי
גורל, לפי שהחשבון עולה ל"ב שבטים

שֶׁשָׁה שֶׁשָׁה לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט, חוּץ מִשְׁנֵי
שַׁבָּטִים שֶׁאֵין מֵגִיעַ אֲלֵיהֶם אֲלֵא חֲמִשָּׁה
חֲמִשָּׁה, אָמַר מֹשֶׁה אֵין שַׁבָּט שׁוֹמֵעַ לִי
לְפָחוֹת מִשַּׁבָּטוֹ זָקֵן אֶחָד, מָה עֲשֵׂה, נִטְלָה
ע"ב פִּתְקִין וְכָתַב עַל שַׁבָּעִים זָקֵן וְעַל
שְׁנַיִם חֲלָקִים, וְבָרַר מִכָּל שַׁבָּט וְשַׁבָּט שֶׁשָׁה
וְהָיוּ ע"ב, אָמַר לָהֶם טָלוּ פִתְקֵיכֶם מִתּוֹךְ
קִלְפֵי, מִי שֶׁעָלָה בִידּוֹ זָקֵן נִתְקַדֵּשׁ, וּמִי
שֶׁעָלָה בִידּוֹ חֲלָק אָמַר לוֹ, הַמָּקוֹם לֹא חָפֵץ
בְּךָ:

כֹּז וַיִּרְיֵן הַנֶּעֱר וַיִּגְד לְמִנְשָׁה

וַיֹּאמֶר אֱלֹדֶד וּמִידֶד

מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:

וְרָהֹט עוֹלָמָא וְחַי לְמִשָּׁה וַאֲמַר אֱלֹדֶד

וּמִידֶד מִתְנַבְּאִין בְּמִשְׁרִיתָא:

וִירֵץ הַנֶּעַר. יֵשׁ אֹמְרִים גְּרֵשׁוּם בֶּן מִשָּׁה

הִיא:

בַּח וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשִּׁירַת

מִשָּׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי

מִשָּׁה כָּלָאם:

וְאַתָּב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹן מִשְׁמִשְׁנָה דְּמִשָּׁה

מֵעוֹלָמוֹהִי וְאָמַר רַבּוֹנִי מִשָּׁה אֶסְרֶנּוּן:

כֹּלָאם. הַטֵּל עֲלֵיהֶם צִרְכֵי צְבוּר וְהֵם כֹּלִים

מֵאֲלֵיהֶם. דְּבַר אַחַר תְּנִם אַל בֵּית הַכֹּלָא,

לְפִי שֶׁהָיוּ מִתְנַבְּאִים מִשָּׁה מֵת וִיהוֹשֻׁעַ

מִכְנִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָא:

כֵּן וַיֹּאמֶר לוֹ מִשָּׁה הַמִּקְנָא

אַתָּה לִי וְכִמִּי יִתֵּן כָּל עַם יִחְזָה

נְבִיאִים כִּי יִתֵּן יִחְזָה אֶת

רוּחוֹ עָלֵיהֶם:

וַאֲמַר לָהּ מִשֶּׁה הִקְנַאתִי אֶת מִקְנָא לִי

רְעִינָא פּוֹן דִּיהוֹן כָּל עֲמָא דִּי נְבִיאִין

אַרִי יִתֵּן יִי יֵת רוּחַ נְבוֹאָתָהּ עָלֵיהוֹן:

המקנא אתה לי. הקנאי אתה לי, הקנאתי

אתה מקנא: לי. כמו בשבילי, כל לשון

קנאה, אדם הנותן לב על הדבר, או לנקום

או לעזור, אנפרמנ"ט בלע"ז, אוחז בעובי

המשא:

שביעי

וַיֵּאָסֶף מִשָּׁה אֶל הַמַּחֲנֶה הוּא

וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֶת־כִּנְשׁ מִשָּׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא וְסָבִי

יִשְׂרָאֵל:

וַיֵּאָסֶף מִשָּׁה. מִבֶּתַח אָהֵל מוֹעֵד: אֵל

הַמַּחֲנֶה. נִבְנְסוּ אִישׁ לְאֹהֲלוֹ: וַיֵּאָסֶף. לְשׁוֹן

בְּנִיָּסָה אֵל הַבֵּית, כִּמּוֹ וְאִסְפָּתוּ אֵל תּוֹךְ

בֵּיתְךָ, וְאֵב לְכוֹלָם יִצְבּוֹר וְלֹא יִדַּע מִי

אוספם, מלמד שלא הביא עליהם

פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש

לאהלו:

לא וְרוּחַ נֶסֶע מֵאֵת יְהוָה וַיִּגָּז

שְׁלֹוִים מִן הַיָּם וַיִּפֹּשׁ עַל

הַמַּחֲנֶה בְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּבְדֶרֶךְ

יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה

וּבֹאֲמֹתָיִם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ:

וְרוּחָא נָטַל מִן קָדָם יְיָ וַאֲפֹרַח שְׁלִיו

מִן יָמָא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלָךְ

יוֹמָא לְכָא וְכְמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא סְחֹר

סְחֹר לְמִשְׁרִיתָא וְכְרוּם תַּרְתִּין אַמִּין

עַל אַפִּי אֶרְעָא:

וַיִּגַּז. וַיַּפְרִיחַ, וּבֶן כִּי גַז חִישׁ, וּבֶן נְגוּזוֹ

וַעֲבַר: וַיִּטֵּשׁ. וַיַּפְשׁוּט, כִּמּוֹ זֶהֱנָם נְטוּשִׁים

עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וְנִטְשֵׁתִיךְ הַמַּדְבָּרָה:

וּבְאֵמָתִים. פּוֹרְחוֹת בְּגוֹבָה עַד שֶׁהֵן כִּנְגַד

לְבוֹ שֶׁל אָדָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה טוֹרַח

בְּאִסִּיפְתָּן, לֹא לְהַגְבִּיחַ וְלֹא לְשַׁחֲוֹת:

לֹב וַיִּקָּם הָעָם כָּל הַיּוֹם הַהוּא

וְכָל הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם הַמָּחָרָת

וַיֹּאמְרוּ אֶת הַשָּׁלוֹ הַמִּמַּעֵיט

אֲסַף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים וַיִּשְׁטְחוּ

לָהֶם שָׁטוּחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:

וְקָם עָמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא

וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וְכִנְשׁוּ יֵת שְׁלִיו

דְּאַזְעַר כְּנֵשׁ עֲשָׂרָא דְּגוֹרִין וַיִּשְׁטְחוּ

לְהוֹן מִשְׁטִיחִין סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁרִיתָא:

הממעִיט. מי שאסף פחות מכולם,

העצלים והחגרים, אסף עשרה חמרים:

וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין:

לג הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם

טָרֵם יִכָּרֵת וְאַף יִחֹזַח חָרָה

בָּעֵם וַיִּף יִחֹזַח בָּעֵם מִכָּה רַבָּה

מְאֹד:

בַּשָּׂרָא עַד כַּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לָא

פִּסֵּק וְרַגְזָא דִּי תִקִּיף בְּעֵמָא וְקַטֵּל יִי

בַּעֲמָא קְטוֹל סָגִי לַחֲדָא:

טַרַם יִכְרַת. כְּתַרְגוּמוֹ עַד לֹא פִסַּק, דְּבַר

אַחַר אֵינּוּ מִסְפִּיק לְפִוסְקוֹ בְּשֵׁנִי עַד

שְׁנִשְׁמַתּוֹ יוֹצֵאָה:

לֹד וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם

הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאֻהָ כִּי שֵׁם

קִבְרוֹ אֶת הָעַם הַמִּתְאַוִּים:

וַיִּקְרָא יְת שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא קִבְרֵי

דְּמִשְׁאַלֵּי אֲרֵי תַמָּן קִבְרוֹ יְת עֲמָא

דְּשֹׂאִילוֹ:

לֵה מִקְבְּרוֹת הַתְּאֵוָה נִסְעוּ הָעָם

חֲצֵרוֹת וַיְהִיו בַּחֲצֵרוֹת: (פ)

מִקְבְּרֵי דְמִשְׁאַלִי נִטְלוּ עִמָּא לַחֲצֵרוֹת

וַהֲווּ בַחֲצֵרוֹת:

במדבר פרק-יב

א וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִנְעָה

עַל אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית

אֲשֶׁר לָקַח כִּי אִשָּׁה כֹּשִׁית

לְקַח:

וּמִלֵּלַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל עֵסֶק

אֶת־תָּא שִׁפְרָתָא דִּי נְסִיב אֲרִי אֶת־תָּא

שִׁפְרָתָא דְנְסִיב רַחֲמִיק:

וּתְדַבֵּר. אֵין דְּבוּר בְּכָל מְקוֹם אֱלֹא לְשׁוֹן

קִשְׁיָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר דְּבוּר הָאִישׁ אֲדוֹנִי

הָאָרֶץ אַתְּנוּ קִשְׁיוֹת, וְאֵין אֲמִירָה בְּכָל

מְקוֹם אֱלֹא לְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר

וַיֹּאמֶר אֵל נָא אַחֵי תִרְעֻוּ, וַיֹּאמֶר שְׁמַעְוֹ נָא

דְּבוּרִי, כֹּל נָא לְשׁוֹן בְּקִשְׁיָה: וּתְדַבֵּר מִרְיָם

ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה, לפיכך
הקדימה הכתוב תחלה, ומניין היתה יודעת
מרים שפירש משה מן האשה, רבי נתן
אומר מרים היתה בצד צפורה בשעה
שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים
במחנה, כיון ששמעה צפורה, אמרה אוי
לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים
לנבואה, שיהיו פורשין מנשותיהן בדרך
שפירש בעלי ממני, ומשם ידעה מרים
והגידה לאהרן. ומה מרים שלא נתכוונה
לגנותו כך נענשה, קל וחומר למספר

בגנותו של חבירו: **האשה הכשית. מגיד**
שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים
בשחרותו של כושי: כושית. בגימטריא
יפת מראה: על אדות האשה. על אודות
גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה
תלמוד לומר, אלא יש לך אשה נאה
ביפיה ואינה נאה במעשיה, במעשיה ולא
ביפיה, אבל זאת נאה בכל: האשה
הכשית. על שם נזיה נקראת כושית,
כאדם הקורא את בנו נאה, כושי, כדי
שלא תשלוט בו עין רעה: כי אשה כשית

לְקַח. וְעַתָּה גִּרְשָׁהּ:

בְּיֹאמָרָם הֲרֵק אֶךְ בְּמִשָּׁה דְּבַר

יְהוָה הֲלֹא גַם בָּנוּ דְּבַר

וַיִּשְׁמַע יְהוָה:

וַאֲמָרוּ הֲלַחֹד בָּרַם בְּמִשָּׁה מִלֵּיל יִי

הֲלֹא אֶךְ עֲמָנָא מִלֵּיל וַיִּשְׁמִיעַ קָדָם יִי:

הֲרֵק אֶךְ. עֲמוּ לְבַדּוֹ דְּבַר ה': הֲלֹא גַם בְּנוֹ

דְּבַר. וְלֹא פִירְשָׁנוּ מִדְּרֹךְ אֲרֻץ:

גְּוִהָאִישׁ מִשָּׁה (עֲנוּ) עֲנִיּוֹ מֵאֲדָ

מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי

הָאָדָמָה: (ס)

וַגְּבֵרָא מִשָּׂה עֲנֹתָן לַחֲדָא מִכָּל אֲנָשָׁא

דִּי עַל אִפִּי אֲרַעָא:

עֲנוּ. שִׁכְלָא וּסְבָלָא:

דִּיאָמַר יְהוָה פֶּתְאָם אֶל מִשָּׂה

וְאֶל אֶחָדָן וְאֶל מַרְיָם צִיּוֹן

שְׁלֵשֶׁתְכֶם אֶל אֶחָל מוֹעֵד

וַיִּצְאוּ שְׁלֵשֶׁתָם:

**וַאֲמַר יי בְּתַכּוֹף לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם
פּוֹקוּ תִּלְתֵּיכֹון לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וּנְפָקוּ
תִּלְתֵּיהוֹן:**

**פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים
בדרך ארץ, והיו צועקים מים מים,
להודיעם שיפה עשה משה מה שפירש
מן האשה, מאחר שנגלית עליו שכינה
תדיר, ואין עת קבוע לדבור: צאו
שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו בדבור
אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן**

לשמוע:

ה וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן

וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא

אַהֲרֹן וּמַרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:

וַאֲתַגְּלִי יִי בְּעַמּוּד דְּעָנָנָא וְקָם בְּתֹרַע

מִשְׁכְּנָא וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמַרְיָם וַיִּפְקּוּ

תְּרוּיָהוֹן:

בעמוד ענן. יצא יחידי שלא כמדת בשר

ודם, מלך בשר ודם כשיוצא למלחמה

**יוצא באוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא
במועטים, ומדת הקב"ה יוצא למלחמה
יחידי שנאמר ה' איש מלחמה, ויוצא
לשלום באוכלוסין שנאמר רכב אלהים
רבותים אלפי שנאן: ויקרא אהרן ומרים.
שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת
הדבור: ויצאו שניהם. ומפני מה משכן
והפרידן ממשה, לפי שאומרים מקצת
שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו,
וכן מצינו בנח, שלא בפניו נאמר איש
צדיק תמים, ובפניו נאמר כי אותך ראיתי**

צדיק לפני. דבר אחר, שלא ישמע

בנזיפתו של אהרן:

וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּ נָא דְּבַרִּי אִם

יְהִיָּה נְבִיאָכֶם יְהוָה בַּמִּרְאָה

אֱלֹוֹ אֶתְּוֹדַע בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר

בּוֹ:

וַאֲמַר שְׁמָעוּ כֵּעֵן פְּתַגְמִי אִם יְהוֹן לְכוֹן

נְבִיאִין אֲנֵא יִי בַּחֲזוֹן אֲנֵא מִתְּגַלִּי לְהוֹן

בַּחֲלָמִין אֲנֵא מִמַּלְל עֲמֵהוֹן:

שִׁמְעוּ נָא דְּבַרִּי. אֵין נָא אֵלָא לְשׁוֹן

בְּקִשָּׁה: אִם יִהְיֶה נְבִיאָכֶם. אִם יִהְיוּ לָכֶם

נְבִיאִים: ה' בְּמִרְאָה אֵלֵיו אֲתוֹדֵעַ. שְׂכִינַת

שְׁמִי אֵין נִגְלִית עֲלֵיו בְּאֶסְפָּקְלָרִיא

הַמֵּאִירָה, אֵלָא בַּחֲלוּם וַחֲזִיוֹן:

וְלֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה בְּכָל בֵּיתִי

נִאֶמָּן הוּא:

לֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה בְּכָל בֵּיתִי מִהֵימָן

הוּא:

חֲפָה אֶל פָּה אֲדָבָר בּוֹ וּמִרְאָה

וְלֹא בַּחֲיִדוֹת וְתַמְנַת יְחִזָּה

יְבִיט וּמַדּוּעַ לֹא יֵרְאֶתֶם לְדַבֵּר

בְּעַבְדִּי בַּמִּשָּׁה:

מִמֶּלֶל עִם מִמֶּלֶל מִלְלָנָא עִמָּה בַּחֲזוּ

וְלֹא בַּחֲדוֹן וְדַמוֹת יִקָּרָא דִּי מִסְתַּכֵּל

וְמָא דִּין לָא דַּחֲלָתוֹן לְמִלָּלָא בְּעַבְדִּי

בַּמִּשָּׁה:

כֹּה אֵל כֹּה. אִמַּרְתִּי לוֹ לְפָרוֹשׁ מִן הָאִשָּׁה,

וְהִיכֵן אִמַּרְתִּי לוֹ, בְּסִינִי, כֹּךְ אִמּוֹר לָהֶם

**שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד
עמדי: ומראה ולא בחידות. ומראה, זה
מראה דבור, שאני מפרש לו דבורי
במראית פנים שבו, ואיני סותמו לו
בחידות, כענין שנאמר ליחזקאל חוד
חידה וגו', יכול מראה שכינה, תלמוד
לומר לא תוכל לראות את פני: ותמנת ה'
יביט. זה מראה אחורים, כענין שנאמר
וראית את אחורי: בעבדי במשה. אינו
אומר בעבדי משה, אלא בעבדי במשה,
בעבדי, אף על פי שאינו משה, במשה,**

אפילו אינו עבדי, כדאי הייתם לירא
מפניו, וכל שכן שהוא עבדי, ועבד מלך
מלך, היה לכם לומר אין המלך אוהבו
חנם, ואם תאמרו איני מכיר במעשיו, זו
קשה מן הראשונה:

טוֹיֵחַר אֶף יִחְזָה בָּם וַיִּלֶךְ:

וּתְקִיף רוּגְזָא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתִּילֵק:

ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם
סרחונם, גזר עליהם נדוי, קל וחומר לבשר
ודם שלא יבעוס על חבירו עד שיודיענו

סרחונו:

וְהָעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהָנָּח

מִרִּים מִצִּרְעָתָהּ כַּעֲשָׂלָהּ וַיִּפֹּן

אַחֲרָיו אֶל מִרִּים וְהָנָּח

מִצִּרְעָתָהּ:

וַעֲנָנָה אֶסְתַּלַּק מֵעָלֶיהָ מִשְׁכָּנָהּ וְהָאֵל

מִרִּים חֹרָא כְּתִלְגָּהּ וְאֶת־פָּנֶיהָ אַחֲרָיו לֹות

מִרִּים וְהָאֵל סְגִירָתָהּ:

וְהָעֵנָן סָר. וְאַחֲרַי כֵּן וְהָנָּח מִרִּים מִצִּרְעָתָהּ

כשִׁלַּגְּךָ, מִשַּׁלְּךָ לְמַלְכְּךָ שֶׁאָמַר לְפִדְגוּג רְדָה אֶת
בְּנִי, אֲבָל לֹא תִרְדְּנִי עַד שֶׁאֲלַךְ מֵאֲצִלְךָ,
שֶׁרַחֲמֵי עָלַי:

יֵאָמֵר אֶתְהָרֵן אֶל מִנְשָׁה בִּי
אֶדְנִי אֶל נָא תִנָּשֵׂת עָלֵינוּ
חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאָלְנוּ וְאֲשֶׁר
חַטָּאנוּ:

וְאָמַר אֶתְהָרֵן לְמִנְשָׁה בְּבָעוּ רַבּוֹנִי לֹא
כְּעֵן תִּשּׁוּי עֲלָנָא חוּבָא דְאַטְפִּישָׁנָא וְדִי

סִרְחָנָא:

נואלנו. כתרנומו לשון אויל:

יב אל נא תהי כמת אשר

בצאתו מרחם אמו ויאכל

חצי בשרו:

לא כען תתרחק דא מביננא ארי

אחתנא היא צלי כען על בסרא מיתא

הדין די בה ויתסי:

אל נא תהי. אחותנו זו: כמת. שהמצורע

חשוב כמת, מה מת מטמא בביאה אף
מצורע מטמא בביאה: אשר בצאתו
מרחם אמו. אמנו היה לו לומר, אלא
שכינה הכתוב, וכן חצי בשרו, חצי בשרנו
היה לו לומר, אלא שכינה הכתוב, מאחר
שיצאה מרחם אמנו, היא לנו כאילו נאכל
חצי בשרנו, כענין שנאמר כי אחינו בשרנו
הוא. ולפי משמעו אף הוא נראה כן, אין
ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת:
אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו
של זה, שיש כח בידו לעזור, ואינו עוזרו,

הרי נאכל חצי בשרו, שאחיו בשרו הוא.

דבר אחר, אל נא תהי כמת, אם אינך

רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטהרה,

אני אי אפשר לראותה שאני קרוב, ואין

קרוב רואה את הנגעים, וכהן אחר אין

בעולם, וזהו אשר בצאתו מרחם אמו:

וַיִּצְעַק מִנְּשָׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר

אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)

וַצִּלִּי מִנְּשָׁה קָדָם יי לְמִימַר אֱלֹהֵא

בְּבָעוּ אִסִּי כְעַן יְתָה:

אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך
דרך ארץ, שהשואל דבר מחברו צריך
לומר שנים או שלשה דברי תחנונים,
ואחר כך יבקש שאלותיו: לאמר. מה
תלמוד לומר, אמר לו השיבני אם אתה
מרפא אותה אם לאו, עד שהשיבו ואביה
ירק ירק וגו'. רבי אלעזר בן עזריה אומר,
בארבעה מקומות בקש משה מלפני
הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם
לאו, כיוצא בו וידבר משה לפני ה' לאמר
וגו', מה תלמוד לומר לאמר, השיבני אם

גואלם אתה אם לאו, עד שהשיבו עתה
תראה וגו'. כיוצא בו ויאמר משה לפני ה'
לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר.
כיוצא בו ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר,
השיבו רב לך: רפא נא לה. מפני מה לא
האריך משה בתפלה, שלא יהיו ישראל
אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד
ומרבה בתפלה.:

מפטיר

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאַבְיָה

יֶרֶק יֶרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֹם

שְׁבַעַת יָמִים תִּסְגֹּר שְׁבַעַת

יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר

תֵּאָסֹף:

וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה וְאֵלֹה אֲבוֹהָא מִנְזֶה

נִזְיָה בָּהּ הֲלֹא תִתְכַּלֵּם שְׁבַעַת יוֹמִין

תִּסְתַּגֵּר שְׁבַעַת יוֹמִין מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא

וּבִתֵּר כֵּן תִּתְכַּנֶּשׁ:

וְאֲבִיָּה יֶרֶק בְּפָנֶיהָ. וְאִם אֲבִיָּה הִרְאָה

לֹה פָּנִים זֹעֲפּוֹת הֲלֹא תִּכְלֹם שִׁבְעַת יָמִים,
קָל וְחֹמֶר לְשִׁכִּינָה יִ"ד יוֹם, אֲלֹא דִּיּוֹ לִבָּא
מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנֶדוֹן, לְפִיכָךְ אִף בְּנִזִּיפְתִּי
תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים: וְאַחֵר תֵּאֲסֹף. אֹמֵר
אֲנִי כָל הָאֲסִיפּוֹת הָאֲמֹרּוֹת בְּמִצּוֹרְעִים,
עַל שֵׁם שֶׁהוּא מְשׁוֹלַח מִחוּץ לְמַחֲנֶה
וּכְשֶׁהוּא נִרְפָּא נֵאֲסֹף אֶל הַמַּחֲנֶה, כִּתּוּב בּוֹ
אֲסִיפָה לְשׁוֹן הַכִּנְסָה:

טו וְתִסְגֵּר מִרִּים מִחוּץ לְמַחֲנֶה
שִׁבְעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע

עַד הָאֵסֶף מֵרִים:

וְאַסְתַּגֵּרְתָּ מֵרִים מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא

שֶׁבַעַּ יוֹמִין וְעַמָּא לֹא נִטַּל עַד

דְּאַתְכַּנְשֵׁת מֵרִים:

וְהָעָם לֹא נִסְעָ. זֶה הַכְּבוֹד חֶלֶק לָהּ

הַמָּקוֹם בְּשִׁבְלִי שְׁעָה אַחַת שְׁנַתְעַכְבָּה

לְמֹשֶׁה בְּשִׁהוּשְׁלָךְ לִיאֹוֹר, שְׁנֵאמַר וְתַתְּצַב

אַחֲזִיתוּ מִרְחֹק וְגו':

מִזֹּ וְאַחֲרֵי נִסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת

וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר פָּאָרָן: (פכפ)

פרשת בהעלותך – מפטיר – דף קסג

וּבִתֵּר כֵּן נִטְלוּ עַמָּא מִחֲצֵרוֹת וְשָׂרוּ

בְּמִדְבָּרָא דְּפִאָרָן:

חסלת פרשת בהעלותך: